

Dönem : 3

Toplantı : 3

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 561

Dernekler kanunu tasarısı ve Anayasa, İçişleri ve Adalet Komisyonlarından seçilen 5 er üyeden kurulu 70 numaralı Geçici Komisyon raporu (1/606)

T. C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Tetkik Dairesi

Sayı : 71-1368/827

2 . 2 . 1972

MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İçişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisine arzı Bakanlar Kurulunca 31 . 1 . 1972 tarihinde kararlaştırılan «Dernekler kanunu tasarısı» ve gerekçesi ilişik olarak sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını saygıyla arz ederim.

Prof. Dr. Nihat Erim
Başbakan

Dernekler kanunu tasarısı

GENEL GEREKÇE

3512 sayılı Cemiyetler Kanunu 28 Haziran 1938 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 33 yılı aşkın bir süreden beri uygulanmakta bulunan Kanun, bu süre içinde uygulamada karşılaşılan bazı zorluklar ve zamanla beliren ihtiyaçlar sebebiyle 1946, 1952 ve 1964 yıllarında değişikliğe uğramıştır.

Ancak yapılan değişikliklere rağmen Cemiyetler Kanunu bütünü ile ülkemizin 33 yıldan beri maruz kaldığı siyasal, sosyal, kültürel ve ekonomik değişiklikler karşısında toplum ve hukuk düzeninin gerektirdiği şartlara cevap veremez hale gelmiştir.

Filhakika 1945 yılından beri Türkiye'de çok mik değişiklikler karşısında toplum ve hukuk düzeni olması, 1961 Anayasasının geniş bir hak ve hürriyetler manzumesini toplum hayatına sokması, siyasal partilere, seçimlere, sendikalara ait Kanunların çıkarılması, grev, lokavt ve toplantı ve gösteri yürüyüşleri hakkında kanuni düzenlemeler yapılması, Türkiye'nin siyasal ve toplumsal hayatında yapısal değişiklikler yaratmıştır. Anayasasının 10 ncu maddesi Devlete «... kişinin temel hak ve hürriyetlerini, fert huzuru, sosyal adalet ve hukuk devleti ilkeleriyle bağdaşmayan şekilde sınırlayan siyasal, iktisadi ve sosyal bütün engelleri» kaldırmak görevini vermiştir. Devlet bu görevi ifa ederken, birtakım kişi veya topluluklara bazı temel hak ve hürriyetler getirip diğer kişilere, hak ve hürriyetlerini zedeleyici veya fert huzurunu bozucu ve dolayısıyla hakların ve hürriyetlerin kötü bir biçimde kullanılması ortamını yaratmaktan, elbette kaçınılmazdır. Yani Devlet getirdiği bazı kanunlarla, bir kısım kişi ve toplulukların karşılaştığı ve sosyal adalet ve hukuk devleti ilkeleriyle bağdaşmayan siyasal ve sosyal engelleri kaldırırken, bu kaldırış ortam ve düzeninin de diğer kişi ve topluluklar için siyasal ve sosyal engeller olmamasına dikkat ve itina etmek zorundadır.

Örnek olarak Anayasanın 29 ncu maddesini alırsak, görülür ki, madde «Herkes önceden izin almaksızın dernek kurma hakkına sahiptir.» der. Ancak, aynı madde devamla «... bu hakkın kullanılmasında uygulanacak şekil ve usuller kanunla gösterilir. Kanun, Devletin ülkesi ve milletiyle bütünlüğünün, millî güvenliğinin, kamu düzeninin ve genel ahlâkının korunması maksadıyla sınırlar koyabilir.» diye ilâve eder.

Şu hale göre, dernek kurma hakkı, Türk toplumunun düzenini ve yine Türk toplumunun inan ve saygı duyduğu ahlâk kurallarını hiçe sayan veya bunları zedeleyen bir biçimde kullanılamaz. Devlet, dernek kurma hakkını, kamu düzenini korumak için sınırlıyacak, onu toplum vicdanını incitmiyecek ölçüler içinde tutacaktır.

Filhakika kamu düzeni terimi de, «Devletin emniyet ve asayişini ve fertler arasındaki münasebetlerde huzuru ve ahlâk kaidelerine uygunluğu temine yarayan müessese ve kaidelerin hepsini» («Türk Hukuk Lûgatı») ifade eder. Anayasa Mahkemesi de kamu düzeni ile anlaşılması gereken hususlar «Toplum huzur ve sükûnunun sağlanması, Devletin ve Devlet teşkilâtının korunması» olduğunu çeşitli kararlarında açıklamıştır.

Hak ve hürriyetlerin tanınmasında ve kişiler tarafından kullanılmasında, dikkat ve itina edilecek husus, sadece kamu düzeni ve genel ahlâkının korunması değildir. Kamu düzeni denilen maddi ve mânevî ortam, şüphesiz ülke denilen bir coğrafi çerçevede ve millet denilen bir birlik ve bütünlük kadrosunda gerçekleşebilir. Bir Devletin ülkesi ve milletiyle bütünlüğü yoksa veya önemli derecede tehlikelere mâruzsa, kamu düzeninin varlığı veya sağlanması söz konusu olamaz.

Öyle ise ülkenin ve milletin bütünlüğünün korunması, bir toplumda, başka şart ve o toplumdaki kişilerin temel ödevidir. Bu şart ve temel ödevin ifade ettiği anlam Devletin millî güvenliğidir.

Şu halde kişilere tanınan hak ve hürriyetler, hiçbir şekilde ve surette, Devletin ülkesi ve milleti bütünlüğünü sarsıcı, millî güvenliği de zedeleyici, kamu düzeni ve genel ahlâkının korunması imkânlarını ortadan kaldıracı bir nitelikte olamaz.

Buna göre, Anayasanın her alanda getirdiği geniş hürriyet düzeni, bir toplumun yaşaması ve sağlam bir şekilde ayakta kalabilmesi için bâzı sınırlar ve kayıtlara tabi tutulabilecektir. Ama kanunlarla belli edilecek sınırlama ve kısıtlamalar, Anayasanın 11 nci maddesinde ifade edildiği üzere «temel hak ve hürriyetlerin özüne» dokunmayacaktır. «Öz» e dokunma, o hak ve hürriyetin, tahribedilmesi, ortadan kaldırılması veya kullanılmıyacak hale getirilmesidir. Esasen bu konuda, açık ve kesin tarif yapmak mümkün değildir. Temsilciler Meclisinde, Anayasanın 11 nci maddesinin görüşülmesi sırasında, Komisyon sözcüsü «Hak ve hürriyetlerin özü» için :

«Hak ve hürriyetlerin özü deyiminin tek bir tarifini yapmanın imkânsız olduğu, bu «Öz» ün, her hürriyet ve her temel hak için ayrı ayrı olacağı; belli bir hürriyetin özünün belli bir sınırlama sonunda yok edildiğinin, mahkemeler, efkârı umumiye, yani o memleketin hukuk anlayışı ve zihniyetiyle tesbit edileceğini ve nihayet Anayasa Mahkemesince buna şekil verileceğini» ifade etmiştir.

Anayasa Mahkemesi de 38 sayılı Kanununun 1/B maddesinin Anayasaya aykırılığı iddiası dolayısıyla verdiği kararda, «bir hak ve hürriyetin özüne dokunulma» hususunu :

«Bir hak ve hürriyetin, gayesine uygun bir şekilde kullanılmasını son derece zorlaştıran veya onu kullanılmaz duruma düşüren kayıtlara tabi tutulması halinde, o hak ve hürriyetin özüne dokunulmuş olmasının söz konusu edilebileceği» şeklinde ifade etmiştir.

Şu halde Anayasada öngörülen hak ve hürriyetler, onların kullanılmasını «son derece» zorlaştırmıyacak veya kullanılmaz duruma düşürülmiyecek bir biçimde, özel kanunlarla sınırlandırılabilir.

Söz konusu olan 3512 sayılı Cemiyetler Kanunu 33 yıl önce çıkarılmış bir kanun olduğuna göre, bunun bir taraftan Anayasanın getirdiği temel hak ve hürriyetler yönünden yeniden tedvin edilmesi, diğer taraftan hak ve hürriyetlerin özüne dokunılmıyacak bâzı kayıtlar getirmesi,

bugün için siyasal ve sosyal bir zorunluk olmuştur. Kişiler, serbest olarak dernek kurabilecek ve amaçlarına uygun şekilde faaliyette bulunacaklardır. Ancak, derneklerin amaçları ve faaliyet alan ve şekilleri, hiçbir zaman, ülke ve millet bütünlüğüne, millî güvenliğe, kamu düzeni ve genel ahlâka aykırı olmayacaktır. Özellikle 1961 yılından itibaren Türk toplumu hayatına getirilmiş geniş hürriyet havası içindeki tutum, davranış ve eylemlerden sonra Cemiyetler Kanununun gözden geçirilmesine şiddetli ihtiyaç duyulmuştur.

Öte yandan 3512 sayılı Cemiyetler Kanununun 33 yıllık uygulama sonunda birçok boşluk ve aksaklıkları olduğu tesbit edilmiştir. Bunları şöylece özetlemek mümkündür :

1. 1961 Anayasasının getirdiği geniş hürriyet ortamı içinde çok sayıda ve çeşitli dernek kurulmuştur. 1938 yılında 205 dernek mevcut iken, bu sayı 1971 yılında 41 000 i geçmiş bulunmaktadır. Her yıl kurulan dernek sayısının gittikçe artması, yukarıdaki rakamı, bu gidişle, toplum hayatı için çok denecek bir ölçüye çıkarmak istidadını göstermektedir.

Dernek sayısının bu derece artması, tabiiyle, derneklerin faaliyet alanlarını, gelir kaynaklarını ve üye sayılarını daraltmakta ve toplumdaki beklenen fonksiyonunu kaybettirmektedir.

2. Esasen 3512 sayılı Kanun, Devletin dernekleri etkin bir şekilde kontrol etmesi imkân ve yetkilerini vermemektedir. Dernek sayısının çokluğu, yer ve adreslerinin zamanla belirsiz hale gelmesi kongrelerinin düzenli bir şekilde yapılmadığını izlenmemesi, dernekler üzerindeki Devlet kontrolünün zayıf olmasının diğer bir sebebidir. Kaldı ki, derneklerin düzenli bir şekilde tutulmuş kayıtları da maalesef yoktur.

Yıllarca önce kurulmuş derneklere ait kayıtlar ve tüzükleri, Devlet arşiv veya evrak depolarında kalmakta ve ihtiyaç halinde, müracaat imkânı olmamaktadır.

3. Bugünkü mevzuat ile dernek üyelerinin her çeşit işleyiş ve faaliyetlerde etkili olması mümkün değildir. Kanunun boşluklarından faydalanmak suretiyle yeni yeni seçimler yaparak, seçim sonuçlarını hükümsüz kılmak, bazan da seçim yapılmış gibi göstermek, aslında bir dernek bünyesi içinde gayrimeşru organlar meydana getirmek sonucunu doğurmakta, genel kurullarda alınan kararlar, çok defa, oldu bittiye getirilmektedir.

4. Derneklere alınacak üyeler için aranacak şartlar, kanunda açıklıkla belirtilmediği için, gelişigüzel üye alınmakta ve dernekler amaç ve faaliyetlerine aykırı davranışlar içine sokulmakta, örneğin, öğrenci olmayanlar veya bu niteliklerini kaybedenler uzun süre derneklerde kalabilmektedirler.

5. Özellikle 1961 Anayasasının getirdiği geniş hürriyet havası içinde, dernekler asıl amaçlarını gizlemek suretiyle, kurulmaktadır. Bunun sonucu, bazı dernekler, kendilerine tanınan hak ve hürriyetleri suiistimal etmek ve Cemiyetler Kanununun etkisiz kalmasından istifade etmek suretiyle, memlekette, süratli olarak eylemlere geçmekte, toplantı ve yürüyüşler yapmakta ve kolaylıkla anarşik bir ortam yaratmaktadır. Özellikle öğrenci dernekleri son yılların uygulamasında görüldüğü üzere, memleketin eğitim ve öğretim faaliyetini aksatmak ve hattâ tamamen durdurmak yoluna gitmekte ve birçok öğrencilerin öğrenim hürriyetlerini ortadan kaldırmaktadırlar.

6. Devletin idari ve mali kontrolü, bugünkü Cemiyetler Kanunu muvacehesinde çok etkisizdir. Şurası açıktır ki, birçok dernekler, halkın temiz duygularından yararlanarak gelir sağladıkları gibi Devlet ve mahalli idareler bütçelerinden önemli miktarlarda yardım almaktadır. Halkın hamiyet duygularının istismarını ve Devlet paralarının kötü kullanılmalarını önlemek, Devletin başlıca görevidir. Ancak bu görevin gerek kanuni ve gerekse fiilî olarak yerine getirilmesini sağlayıcı her hangi bir hüküm yoktur. Böylece derneklere alınan paraların âkibeti, yerli yerine sarf edilip edilmediği tesbit edilememektedir.

7. Bugün dernekler, vengi vermemek veya ruhsat almamak için vasıta veya paravan olarak kullanılmaktadır.

Gerçekten aslında eğlence yeri, bar ve pavyon olarak açılması gereken müesseseler, ruhsat, vergi ve resim yüklerinden kurtulmak amacı ile, kulüp, lokal diskotek adları ile dernek şeklinde kurulmaktadır. Bu gibi yerlere her derecede öğrenimler ve gençler serbestçe devam etmekte, gayri-

ahlâki yollara itilmekte, gençler ve aileleri, telâfisi mümkün olmayan felâketlere sürüklenmektedir.

8. 3512 sayılı Kanunda derneklere kamu yararına çalışma nitelik ve hakkının hangi durum ve şartlarda verileceği açıkça gösterilmemiştir. Bu sebeple, uygulamada, çok çeşitli derneklerin bu konuda gelişigüzel müracaatta bulunulduğu, bazılarının bu hakkı aldığı ve sayılarının gittikçe, arttığı bir vakiadır. Kanunlarımızın, birtakım haklar ayrıcalıklar ve vergi, resim ve hare muafiyeti tanıdığı bu kabül derneklerin çoğalması, Hazinesinin zararına olduğu gibi çeşitli suiistimallere yol açtığı da bir gerçektir. Bu bakımdan, kanundaki boşlukların doldurulması açık bir zorunluluk olmaktadır.

9. Cemiyetler Kanununa göre dernek kurmak, bugünkü durumuyla, çok basit, noksanlarla mâlûl ve Devlet idaresini son derece uğraştırıcı bir niteliktedir. Dernek kurmanın tüzüklerin de bu isteklerini açığa vurmaları ile mümkün olması, tüzel kişi olmanın diğer şartlarından âzade olmak gibi bir intıba yaratmaktadır. Böylece, uygulamada, çok noksan yetersiz ve hatalı tüzükler yetkili makamlara verilmek suretiyle dernek kurulmaktadır. Bundan sonra idare, tüzüklerin tamamlattırılması için devamlı inceleme yaparak da, kurucuları izlemekte ve bir kere kurulmuş olan ve tüzel kişilik kazanan derneğin, bütün noksanlık ve sakıncalarına rağmen, ortadan kaldırılması mümkün olmamaktadır. Böylece 3 - 5 maddelik bir tüzükle, dernek kurma isteğini açıklıyanların arkasından mülki idare âmirleri ve emniyet teşkilâtı koşmakta tüzel kişileri kanun yoluna ve meşru nizama sokmak çabası göstermektedirler. Halbuki bir dernek tüzüğünün baştan itibaren, bütün kanuni unsurlara uygun olmasını ve yeni doğan bir kişiliğin kemalî ile hukuk hayatına girmesini sağlamak, zorunlu ve faydalı bir tercih kabul edilmelidir.

10. 3512 sayılı Kanunun yukarıda gösterilen boşluk ve yetersizliklerinden başka, dernek ve üyelik çeşitleri, dernek organları, bunların işlevişi, derneklerin merkez dışındaki teşkilâtı gözetim ve denetim, fesih, infisah ve kapatma halleri ve tasfiyesi ve nihayet müeyyideler hakkında da noksanlıkları vardır.

Gerek Türkiye'nin iktisabettiği yeni siyasal ve sosyal şartlar ve gerekse uygulamada görülen aksaklık ve boşluklar sebebiyle 3512 sayılı Cemiyetler Kanununun yerine geçmek üzere ekteki «Dernekler kanunu tasarısı» hazırlanmıştır.

Tasarı hazırlanırken Anayasanın 29 ncu maddesinin «Bu hakkın kullanılmasında uygulanacak şekil ve usuller kanunda gösterilir.» şeklindeki hükmüne uyularak, dernek kurmada uyulacak şekil ve usule ilişkin hususların bir sistem içinde ve en sade bir vatandaşın da anlayacağı bir biçimde ayrıntılı olarak düzenlenmesine dikkat olunmuştur.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. — Bu madde ile dolaylı olarak dernek tanımı yapılmıştır. Bu tanımda, eski Cemiyetler Kanunundan yararlanıldığı gibi Medeni Kanunun esasları da dikkate alınmıştır. Bu sebeple önemli bir değişiklik yoktur.

Madde 2. — Dernekler, toplum içinde kişiliği olmak dolayısıyla, belli bir itibarı ve inandırıcılığı olan kuruluşlardır. Bu itibarla, kamu düzeni yönünden, bu kuruluşları vücuda getirecek kişilerde bazı niteliklerin aranması gerekli görülmüştür.

Madde 3. — Derneklerin kurulması, Anayasanın 29 ncu maddesi gereğince, izne bağlı değildir. Özel hukuk alanına giren tüzel kişilerden olmakla, dernekler, bu konudaki isteklerini tüzüklerinde açığa vurmaları ile kurulmuş olacaklardır.

Ancak tüzel kişilik fiktif bir varlık olmak dolayısıyla, yalnız isteğin açığa vurulmasıyla kurulabilmiş olması için bunun tesbiti gerekli ve faydalı görülmektedir. Bu sebeple isteğin mevcud olduğunu gösteren tüzüğün, bir yetkili Devlet organına verilmesi lüzumlu görülmüştür. Kaldı ki, Devlet tarafından böyle bir isteğin tesbitinde, kamu intizamı bakımından da, zaruret vardır. Filhakika toplum ve hukuk hayatına gerçek kişiler gibi kişilikleriyle giren, haklara ve mükellefiyetlere ehliyet kazanan ve bunları kullanan derneklerin özel hukuk kadar kamu intizamını da ilgilendireceği açıktır.

Bu sebeple isteğin açığa vurulmasıyla birlikte tüzüklerin yetkili organlara verilmesi şartı, bir yenilik ve zaruret olarak, tasarıya ilâve edilmiştir.

Madde 4. — Kurulması yasak dernekler T. C. Anayasasının temel ilkeleri, Ceza Kanunu ve Siyasi Partiler Kanunundaki yasaklara uygun olarak gösterilmiş ve madde 3512 sayılı Kanundan daha değişik bir şekilde düzenlenmiştir.

Madde 5. — Madde, derneklerce alınması sakıncalı görüldüğü için yasaklanan adları saptamaktadır. Yasaklama 3 grupta toplanmıştır. Derneklerin her hangi bir siyasi parti veya işçi veya işveren teşekkülünün egemenliğine girmesini önleme amacıyla, bir siyasi parti, sendika federasyon veya konfederasyonun adıyla veya onları telmih eden adlarla kurulamayacağı hükmü getirilmiş, ikinci olarak, kanuna aykırı amaç ve faaliyetleri sebebiyle kapatılan dernek adlarının, bâzı süpekülâtif hareketlere ve sömürülere zemin olmasını önleme bakımından dernekler tarafından alınmasına mâni olucu esas vaz'edilmiş, üçüncü husus olarak 648 sayılı Siyasi Partiler Kanununun siyasi partilerce alınıp kullanılması sakıncalı görülen adlar dernekler için de yasaklanmıştır.

Madde 6. — Madde, prensibolarak, Türk veya yabancı derneklerin uluslararası faaliyetlerini yasaklamaktadır. Bu yasaklamamın istisnaları 10 ve 11 nci maddelerde gösterilmiştir.

Madde 7. — Eski kanunun hükümlerine uygun olarak düzenlenmiştir.

Madde 8. — Madde ile, kuruluşun bildirilmesine ait esaslar düzenlenmiştir.

Madde 9. — Bir tüzel kişinin, kemaliyle doğması, toplum, ve hukuk hayatına girmesi için, önceden yapılacak inceleme ve işlemleri göstermektedir.

Derneklerin veya tüzüklerinin, kanunlara aykırılığı hakkındaki esas ve şekil şartları kanunda gösterildiğine göre, her hangi bir mazeret ihmal veya kasit ile bu şartların tüzüklere intikal ettirilmemesi veya tamamen aykırılık teşkil edecek hükümler konulmasının da önlenmesi, tüzükleri alan yetkili makamların görevi olmak lâzımdır. Kaldı ki, böyle bir inceleme derneklerin fonksiyonunu yapamaz hale gelmesine, tüzük değişiklikleriyle uğraşmasına ve genel kurullarını birkaç defa toplantıya çağırmasına ve nihayet hakkında cezai kovuşturmalar yapılmasına mâni olur.

Madde 10. - 11. — Her iki madde 8 nci maddenin istisnalarını göstermekte ve bunlara izin verecek makam ile, bu iznin gerektiğinde, iptal edilebileceğini öngörmektedir.

Madde 12. — Tüzüklerin gazetede ilânının, tüzüklerin tamam olduğu hakkındaki tebliği müteakıp yapılması öngörülmekle, noksan veya aykırılıkların düzeltilmesinden sonra da bir kaç defa ilân külfetinden dernekler korunmuştur.

Madde 13. — Yeni kurulan derneklerin, bir an önce, asıl organlarını seçmeleri ve bu işin süruncemede kalmaması bakımından 6 aylık süre konulmuş ve ayrıca buna karşı fesih müeyyidesi getirilmiştir.

Madde 14. — Mevcut veya mevcudiyetleri hukukan veya fiilen ortadan kalkmış derneklerin izlenmesi, değişikliklerin görülebilmesi, gerektiğinde yerinin veya yöneticilerinin bulunabilmesi bakımından, gerçek kişilerin kaydedildiği uüfus sicilleri gibi, bir Dernekler Kütüğünün tutulmasına lüzum görülmüştür.

Madde 15. — Maddenin birinci fıkrası ile dernek kurma hakkından mahrum edilenlerin, kurulmuş derneklere üye olarak girip dernek yönetimine hâkim olma yoluyla, 2 nci maddenin ikinci fıkrasıyla sağlanmak istenen amacı etkisiz hale getirebileceği düşünülerek dernek kurma hakkı ile üye olma hakkı irtibatlandırılmış ve ayrıca öğrenci derneklerinin özelliği nazara alınarak, bu derneklere üye olma hakkı için ayrı hüküm getirilmiştir.

Maddenin ikinci fıkrasıyla, yabancıların derneklere üye olma şartları düzenlenmiş, üçüncü fıkra ile de, dernek üyeliği için yapılan müracaatları, dernek tüzüğünde gösterilecek özel şartlara göre olumlu veya olumsuz yönde karara bağlama görevinin yönetim kuruluna ait bulunduğu belirtilmiştir.

Maddenin son fıkrasıyla de, ilk fıkranın tabii bir sonucu olarak, üyeliğinin kanunen sona eriş şartı tesbit edilmiştir.

Madde 16. — Madde ile, üyelik hakları belirtilmiş, fahrî üyelerin oy hakkı bulunmadığı açıklığa kavuşturulmuştur.

Madde 17. — Madde ile her dernekte bulunması zorunlu organlar gösterilmiştir.

Madde 18. — Eski kanuna paralel olarak düzenlenmekle beraber, genel kurulu toplantıya çağırma hak ve yetkisinin sınırlanmasına karşı tedbir getirilmiştir.

Madde 19. — Madde ile Genel Kurulun toplantıya çağırılması usul ve esasları düzenlenmiştir.

Madde 20. — Madde, yeni bir düzenlemedir. Geçmiş uygulamalarda, bir dernek genel kurulunun başka kişi ve yöneticiler tarafından başka başka yerlerde toplatıldığı, türlü oyun ve kâhanelerin yapıldığı, kanunları zorlamak suretiyle bir dernekte iki yönetim kurulunun ve başkasının ortaya çıktığı örnekleriyle görülmüştür. Toplantının, merkezin bulunduğu yer dışında yapılmak suretiyle katılacak üyelere zorluk çıkarılacağı dernek kayıt ve defterlerinin inceleme zorluğu doğacağı ve keza idarenin de dernek tutum ve davranışlarını izlemekte zorluklarla karşılaşacağı açıktır.

Öğrenci dernekleri toplantılarının, eğitim ve öğretim kurumları ve yurt binalarında yapılması hükmü de, geçmiş uygulama ve örneklerin ışığı altında düzenlenmiştir.

Madde 21. — Madde ile toplantı yeter sayısı gösterilmiş, ayrıca ikincil toplantının bir kaç kişi ile yapılmasını önleyici hüküm getirilmiştir.

Madde 22. — Anlamı açık olmakla beraber, üyelerin liste üzerine toplantı yerine girmeleri usulü, yeni bir hüküm olarak getirilmiştir. Genel Kurulun, üye defterine kayıtlı ve toplantıya katılma hakkı kazanmış üyelere göre bu mesruiyeti sağlayıcı, böyle bir öntedbir almakta zaruret görülmüştür.

Madde 23. — Eski kanuna paralel olarak düzenlenmiştir.

Madde 24 ve 25.— Genel Kurulun görevleri ile Yönetim Kurulunun teşkil tarzı ve görevleri belirtilmiştir.

Madde 26. — Yönetim Kurulunun yedeklerle de tamamlanamaması halinde yapılacak işlem, 18 nci maddede olduğu şekilde öngörülmüştür.

Madde 27. — Bu madde ile Denetleme Kurulunun teşkili ve görevini yapılış usulü düzenlenmiştir.

Madde 28. — Organlara seçilenlerin idareye bildirilişindeki esas ve usuller gösterilmiştir.

Madde 29, 30, 31. — 3512 Sayılı Kanunda dernek şubelerinden söz edilmekte ise de, kuruluş görev ve yetkileri hakkında açıklayıcı hükümler getirmemiştir. Bu defa tasarınnın 29, 30, ve 31 nci maddeleriyle konu açıklığa kavuşturulmuştur.

Madde 32. — Birden fazla derneklerin birleşmek suretiyle meydana getirecekleri kuruluşlar, 3512 sayılı Kanunda, (Birlik) şeklinde ifade edilmektedir.

Halbuki bugün uygulamada ve fiiliyatta, dernekler birlikten çok federasyon ve konfederasyon şeklinde birleşip üst kuruluşlar meydana getirmektedirler. Nitekim bu çeşit üst kuruluş isim ve statüleri mevzuat literatürüne de çeşitli konular vesilesiyle girmiştir.

Yukardaki husus dikkate alınca yeni bir Dernekler Kanununda, üst kuruluş olarak aynı isim, kuruluş ve statünün kanun hükümleri olarak alınmasında zaruret görülmüş ve bunlar hakkında da bu kanun hükümlerinin uygulanacağı hükme bağlanmıştır. Ancak özellik arz eden hususlar için özel hükümlere ayrıca yer verilmiştir.

Madde 33. — Dernek tüzüklerinden değişik olarak, Federasyon ve Konfederasyon tüzüklerinin kapsayacağı bazı hususlar bu maddede gösterilmiştir.

Madde 34. — Bu madde ile, Federasyon ve Konfederasyonların tüzel kişiliklerini kazanma usulleri düzenlenmiştir.

Madde 35. — Derneklerin tüzüklerinde belirtilen amaç çerçevesinde faaliyette bulunmaları esastır. Ancak geçmişte birçok derneklerin tüzüklerinde belirtilen amaçla ilgili olmayan faaliyetler için girdikleri bir vakıa olarak karşımıza çıkmıştır.

Bu kabil kanunsuz durumlara meydan vermemek için maddenin 1 No. lu fıkrasının (a) bendinde dernek faaliyetleri için genel yasak belirtilmekle beraber (b) ve (c) bentlerinde derneklerin amaçları dışında kanunla yasaklanmış bir takım doktrinler ve ideolojik eylemlere girişmesi, top-

lantı ve yayım yapmaları ve ayrıca Silâhlı Kuvvetlerin hizmet ve personeline dair uygulanan veya uygulanması gereken kanunlara dair faaliyetlerde bulunması yasaklanmıştır.

Maddenin II No.lu fıkrasının (a) bendinde derneklerin yöneticilerinin derneği temsilen dernek amaçlarına aykırı düşen toplantı ve yürüyüşlere katılmaları, derneğin kuruluş amaçlarına aykırı beyanda bulunmaları ve dernek mensuplarını bu yolda harekete teşvik etmeleri yasaklanmak suretiyle I neî fıkra ile elde edilmek istenen sonuç takviye ve uygulamada kolaylık sağlanmış.

Maddenin II No.lu fıkrasının (b) bendine konan hükümle öğrenci derneklerinin arz ettikleri özellik dikkate alınarak öğrenci derneklerinin siyasi amaçla kurulamayacağı ve hiç bir surette siyasetle uğraşamayacağı hususu özellikle belirtilmiş ve yasaklanmıştır.

Madde 36. — 3512 sayılı Kanununun II neî maddesine uygun olarak düzenlenmiştir.

Madde 37. — Maddenin birineî fıkrası ile derneklerin merkez ve şubelerinde veya bunlara bağlı müessese veya eklentilerinde suç âleti olabilecek silâh, âlet ve eczanın bulundurulması yasaklanmıştır.

İkinci fıkra ile istisna şekil ve esasları belirtilmiştir.

Madde 38. — Madde ile dernekler Federasyon ve Konfederasyonların yabancı dernek ve kuruluş üyelerini Türkiye'ye davet ve dernek mensuplarının derneği temsilen yurt dışına çıkma usulü düzenlenmiştir.

Madde 39. — Dernek yöneticilerinin yalnız davranış ve eylemlerinde değil düşünce ve ifadelerinde de, tüzel kişilik olmak sorun ve yükümlülüklerini duyabilmeleri ve bunu bir kör döğüşü haline getirmemeleri, nihayet idari ve adli makamların, zamanında, bu bildirilerden haberdar olabilmeleri için tasarıya böyle bir hüküm konulmuştur.

Madde 40. — Derneklerin denetimi zorunluğu, genel gerekçede örneklerle açıklanmıştır.

İşte bu zorunluluktan hareket edilerek, derneklerin kendi organları vasıtasıyla yapacakları iç denetimden başka üyelerin hak ve menfaatlerini korumak üzere, Devlet tarafından da gözetim ve denetim altında bulundurulmak için tasarıya hükümler konulmuştur.

Bu madde ile derneklerin defter ve işlemlerinin mevzuata uygunluk derecesi kontrol edilebilecektir.

Madde 41. — Tasarıda önemli bir yenilik, dernek hesaplarının maliye elemanlarıyla denetlenmesi keyfiyettir. Dernek üyelerinin ayrı ayrı ve inceden inceye bakıp kontrol edemeyecekleri hesap ve belgeler, devlet tarafından kendi uzmanlarıyla kontrol edilecek, itibar ve inandırıcılığın temelleri, her türlü şaibe ve sarsıntıdan korunmuş olacaktır.

Madde 42. — Genel gerekçede de belirtildiği gibi bu gibi dernekler mevzuat müsaadesizliği ve başka nedenlerle yeterince denetlenememekte ve kolluk kuvvetleri müessir bir murakabe yapamamaktadır.

Bu boşluktan yararlanan dernekler vergi vermemek veya ruhsat almamak için vasıta ve paravan olarak kullanılmaktadır. Gerçekten aslında eğlence yeri, bar, pavyon olarak açılması gereken müesseseler dernek olarak kurulup eğlence yeri bar ve pavyon olarak işlettikleri müesseseleri dernek üyelerine mahsus lokal süsü vererek çalışmakta bu şekilde, umuma mahsus yerlerin tabii oldukları kontrolden kaçmaktadırlar bu gibi yerlere her derecede öğrenciler ve gençler serbestçe devam etmekte, gayriahlâki yollara itilmekte, gençler ve aileleri telâfisi mümkün olmayan felâketlere sürüklenmektedirler.

Bu haller kolluk kuvvetlerinin etkili murakabesi ile önlenemez.

Madde bu noktadan hareketle düzenlenmiş kolluk kuvvetlerine, mahallî mülki âminin vereceği yazılı emirle dernek merkez ve şubelerinin yönetim yerlerine, müesseselerine ve her çeşit eklentilerine girme yetkisi tanınmış ve maddede sayılan hallerin tesbitinde bu yerlerin polis vazife ve salâhiyet Kanununun 8 neî maddesinin hükmünün uygulanarak en büyük mülkiye âmininin emriyle kapatılma imkânı sağlanarak, dernek olarak meydana çıkıp onu kalkan gibi kullanıp birtakım kanunsuz ve toplum için zararlı fiillerin işlenmesinin önüne geçilme yolu tutulmuştur.

Madde 43. — 3512 sayılı Kanununun 27 nci maddesine uygun şekilde düzenlenmiştir.

Ancak derneklerin, ciddi ve sürekli bir şekilde çalışmalarını, ihmal veya teseyyübe uğramamaları, üyesi veya fonksiyonu kalmıyan derneklerin devam ettirilmemeleri halinde bu maddede derpiş edilmiştir.

Madde 44. — Medeni Kanununun infisah hükümlerinin esasları bu maddeye alınmıştır. Maddede infisah halinin tesbiti ayrı bir hüküm olarak getirilmiştir.

Madde 45. — Dernekler, mahkeme kararı ile kapatılır.

Ancak, mahkemelerce kapatma kararı verilinceye kadar Devletin ülkesi ve milletiyle bütünlüğü, millî güvenliğin, kamu düzeni ve genel ahlâkın korunması bakımından, süratli ve etkili bir prosedür olarak, ilgili il valiliği dernekleri faaliyetten alıkoynabilecektir. Anayasaya uygun bir şekilde düzenlenen bu maddenin gerekçesi, ayrıntılı olarak genel gerekçe ve 42 nci maddenin gerekçesinde açıklanmış ve faaliyetleri durdurulan derneklerin hukukî ve maddi varlıklarının muhafazası için hüküm getirilmiştir. Bu arada dernek için alınan kararın geçerliği ile, şube için alınan tedbirin hudut ve şümulü tesbit olunmuştur.

Madde 46. — Bu maddeye getirilen yeni hüküm, fesih ve infisah dışında, yasak fiil ve amaçlardan ötürü mahkemece kapatılan derneklerin mallarının, Hazineye intikal edeceğidir.

Madde 47. — Bu madde ile öğrenci dernekleri organlarında görev almayı yasaklamaya dair esaslar düzenlenmiştir.

Madde 48, 49. — Kamu yararına çalışan dernekler hakkında 3512 sayılı Kanun yeterli hüküm getirmemiştir. Bu noksanlık dikkate alınarak tasarıda kamu yararına çalışma niteliğinin unsurları ve böyle bir kararı vermenin şekil ve usulleri, açıkça tesbit edilmiş ve bu niteliği yitiren dernekler için uygulanacak esas belirtilmiştir.

Madde 50. — Anlamı açık olan bu maddeye yeni üç hüküm getirilmiştir.

a) Birincisi, kamu yararına çalışan dernekler dışında kalan derneklerin siyasi nitelikteki teşekküllerden yardım alarak onların nüfuz ve etkisi altına girmelerinin önlenmesi,

b) İkincisi, Devlet parasının, bahşış veya ulûfe dağıtır gibi çeşitli nam ve biçimdeki derneklere dağıtılmasını ve işin bir çeşit nüfuz ticareti haline sokulmasının önüne geçilmesi,

c) Nihayet, dış ülkelerden derneklere yapılacak yardımın Hükümet tarafından denetim altında bulundurulması olanaklarını sağlayan hükümler getirilmiştir.

Madde 51. — Bu madde ile derneklerin tutmakla mükellef buldukları defter ve kayıtlar gösterilmiştir.

Madde 52. — 3512 sayılı Kanununun 17 nci maddesine uygun şekilde düzenlenmiştir.

Madde 53. — Bâzı kelimelerin izinle kullanılması hakkındaki bu madde 3512 sayılı Kanununun 16 nci maddesi uyarınca düzenlenmekle beraber, ayrıca (Atatürk), (Türk) ve (Türkiye) kelimeleri eklenmiş ve öğrenci derneklerinin mensuboldukları öğrenim kurumlarının adlarını almaları, tekerrür ve ihtilâti önleme bakımından, o kurumların iznine tabi tutulmuştur.

Madde 54. — Öğrenci derneklerinin idare yerlerinin açılmıyacağı yerler ile diğer derneklerin resmî binalarda yapacakları toplantının şartları düzenlenmiştir.

Madde 55 ve 56. — Bu maddelerle Hükümet komiserinin kimlerden tâyin edilebileceği hususu ile komiserin toplantılardaki görevi ve yetkileri gösterilmiştir.

Madde 57. — Gerek Hükümet komiserinin bulunduğu toplantıda ve gerekse diğer ahvalde kanuna veya dernek tüzüğüne aykırı toplantı yapıldığının tesbiti halinde yapılacak idari ve adlî işlem düzenlenmiştir.

Madde 58. — Hükümet komiseri vasıtasıyla yaptırılan denetimin amacı kamu düzenini korumak olduğu ve bu husus Devlet otoritesinin istimali niteliğinde bulunduğundan bu görevin gerektirdiği malî yükün Devlet bütçesinden karşılanması gerekli görülerek bu hüküm getirilmiştir.

Madde 59. — 3512 sayılı Kanununun 38 nci maddesi esasları aynen alınmıştır.

Madde 60. — 3512 sayılı Kanununun 8 nci maddesine uygun olarak düzenlenmiştir.

Madde 61. — Tasarının 14 ncü maddesi gereğince dernekler kütüğü tutulacaktır. Bu kütüklerin tertip ve tanzimi sürekli olarak derneklerin izlenmesi ve değişikliklerin tesbit ve kaydı, başlıbaşına bir iş olduğu için her ilde ve İçişleri Bakanlığında Dernekler Bürosu adıyla bürolar kurulması derpiş olunmaktadır.

Madde 62. — Derneklere ait dâvaların, normal dâvalara takaddümen görülüp süratle karara bağlanması için, böyle bir maddenin sevkinde fayda görülmüştür.

Madde 63 - 73. — Ceza hükümlerine aittir.

Madde 74. — Kanununun 63 - 73 ncü maddelerinde kanunla getirilen esaslara uyulmamamın müeyyidelerini teşkil eden ceza hükümleri düzenlenmiştir. Ancak bâzi âmir hükümler için mücyyide tâyin edilememiş olma hali dikkate alınarak bu genel madde tedvini zorunlu görülmüştür. Maddede zikredilen (Sair kimseler)in, derneklerde görevli fakat üye ve yönetici sıfatı bulunmayan ücretli ücretsiz çalışan kimseler olduğunun burada açıklanması, uygulamada yanlışlığa mahal bırakılmamak için izin zorunlu görülmüştür.

Geçici madde 1. — Bu madde ile derneklerin bu kanunla getirilen hükümlere intibakına ait esaslar düzenlenmektedir.

Geçici madde 2. — Kanununun 61 nei maddesinde söz konusu edilen yönetmeliğin 3 ay içerisinde çıkarılması ve dernek bürolarının aynı süre içerisinde faaliyete geçirilmesini öngören hükmü ihtiva etmektedir.

Madde 75. — Bir kısım kanunlar 3512 sayılı Cemiyetler Kanunu ile bu kanunun ek ve tadillerine âtîf yapmıştır. 3512 sayılı Kanun, ek ve tadilleri ile birlikte yürürlükten kaldırıldığı için mevzuatta boşluk meydana gelmesini önlemek üzere bu madde düzenlenmiştir.

Bu kanunla meydana getirilmekte olan sistemde boşluk yaratmamak için tasarının 35, 36, 37, 39 ve 42 nei maddeleri hükümlerinin, amaçlardan sapmaları önlemek ve kamu düzenini sağlamak düşüncesi ile, özel kanunlarında hüküm bulunmayan hallerde, meslekî teşekküllere de teşmili zorunlu görülmüştür.

Madde 76. — Kaldırılan kanunları göstermektedir.

Madde 77, 79. — Yürürlük tarihi ve yürütme ile ilgilidir.

70 No. lu Geçici Komisyon Raporu

Millet Meclisi

6. 4. 1972

70 No. lu Geçici Komisyonu

Esas No. : 1/606

Karar No. : 2

Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

İçişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisine arzı Bakanlar Kurulunca 31 . 1 . 1972 günü kararlaştırılan «Dernekler Kanunu tasarısı» 2 . 2 . 1972 günü, Başbakan tarafından, Yüce Meclise sunulmuştur.

Tasarının Geçici Komisyonunda görüşülmesi Hükümet tarafından teklif ve Millet Meclisinde de kabul olduğu için, karar uyarınca; Anayasa, Adalet ve İçişleri komisyonlarından seçilen beşer üyenin katılmasıyla 70 No. lu Komisyonumuz teşekkül etmiştir.

2 . 3 . 1972 günü Başkanlık Divanını yaparak derhal görevine başlayan Komisyonumuz 9 oturumda tasarının görüşülmesini 30 . 3 . 1972 günü sonuçlandırmıştır. Tasarının daha mükemmel bir hale getirilmesini temin amacı ile şu Komisyon çalışmalarında da bulunulmuştur.

İçtüzüğün 37 nci maddesi uyarınca, ilk önce tasarının Anayasamızın metin ve ruhuna uygun olup olmadığı incelenmiştir. Kanun tasarısının, Anayasamızın değişik 29 ncu maddesinde gösterilen dernek kurma hakkını düzenleyici nitelikte bulunduğu görülmüştür. Bu hakkın kullanılmasında ön-görülen; önceden izin almaksızın dernek kurma hakkının zedelememesi; aksine bu hakkın kullanılmasının tasarı metninde açıklıkla yer aldığı müşahede edilmiştir. Tasarı esas itibariyle bu hakkın kullanılmasındaki şekil ve usulleri göstermektedir. Getirilen yasak hükümleri, yani sınırlandırmalar, Devleti ülkesi ve milleti ile bütünlüğünün, milli güvenliğinin, kamu düzeninin ve genel ahlakın korunması maksatlarına mâtufl bulunduğu anlaşıldığı cihetle ve Anayasamızın ruh ve anlamına da aykırılık mevudolmadığından tasarının Anayasamıza uygunluğuna karar verilmiştir.

Tasarının tümü üzerinde yapılan müzakereler sonunda esas, muhteva ve gerekçe yönünden tasarı Komisyonumuzca da benimsenmiştir. Hükümet temsilcilerinin de davet ve katılmaları suretiyle madde üzerindeki müzakereler sürdürülmüş ve aşağıda gösterilen ve maddeler gerekçesinde açıklıklar yapılarak tasarı Yüce Meclisin kabullerine sunulmuştur.

Yüce Meclise kabul buyurduğu takdirde 28 . 6 . 1938 tarihinden beri 33 yıldır yürürlükte bulunan 3512 sayılı Cemiyetler Kanununun hukukî varlığı son bulmuş olacaktır. Cemiyetler Kanunu 1946, 1952 ve 1964 yıllarında değişikliğe uğramış ise de zamanın ihtiyaçlarına cevap vermekten uzak bulunduğu kabul edilmektedir. Toplumdaki sosyal gelişme dernek kurma hakkının da yeniden düzenlenmesini zorunlu kılmıştır. Cemiyetler Kanunundaki boşluklar Anayasa ile teminat altına alınan dernek kurma ve derneğe üye olma veya ayrılma hakkının tam ve mükemmel kullanılmasını temin edemediği ve hakkın suiistimali suretiyle mevcut hakkı zedelediği ve hattâ bâzi hallerde hakkı ortadan kaldıracak safhalara ulaştığı dikkatleri çekmiştir. Hakların kullanılmasında eşitlik asıldır. Bâzi derneklerde toplanan zorlu grupların, dernekleri amaçları dışına çıkarmak suretiyle bir gaye ve maksat etrafında toplanmış kişileri kasıt ve arzu etmedikleri bir mecraya zorla sürükledikleri müşahede edilir olmuştur. Dernekler aslında doğru, güzel ve gerçek fikir ve faaliyetlerin kaynağı olması gerekirken, geniş anlamda suiistimal ve istismar merkezleri haline geldikleri ve bir kısmının da bu istidatla buldukları görülmüştür. Bu durumda bulunan dernekler büyük bir azınlıkta iseler de bunların kamu oyu tarafından tefrik ve temyizinin güçlük arz etmesi genellikle dernekleri iyi ve faydalı görme anlayışı zedelemiş hale gelmiştir. Bu itibarla toplumun gelişmesinde büyük fayda ve katkıları inkâr edilmez bir gerçek olan dernekleri sıyanet zarureti hâsıl olmuştur. Tasarının getirdiği düzenleyici hükümler derneklerin amaçları istikame-tinde gelişmelerini sağlayacak ve zorbalığa son verecek niteliktedir.

Tüzel kişiliği hukukî unsur ve mahiyeti Türk Medeni Kanununda gösterilmiştir. Tüzel kişiliğin kazanılmasındaki hukukî işlem Medeni Kanunumuzun derpiş ettiği esaslara uygunluğu hususunda bu tasarıda dikkat gösterilmiştir. Bu itibarla tüzel kişiliğin kazanılmasındaki Anayasa ve medeni hukuk yönünden derpiş olunan kural hukukî teminatını bu tasarıda da bulmuştur.

Tasarının getirdiği yenilikler Hükümetin gerekçesinde açıklanmıştır. Komisyonumuz gerekçe ile metin arasındaki ittibatı uygun görmüştür. Bu nedenle ayrıca ve uzun açıklamada tevekkî olunmuştur.

3152 sayılı Cemiyetler Kanununun yürürlüğe girdiği tarihte yani 33 yıl önce 205 dernek var iken bugün Türkiye'de 42 659 derneğin kaydı mevcut bulunduğu tesbit edilmiştir. Bu büyük sayı içinde hangilerinin fiilen var olduklarını tesbit etmek mümkün görülememektedir. Çünkü derneklerin muntazam bir sicil kayıtları mevcut değildir. Tasarı ile «Dernekler Bürosunun» kurulması derpiş olunmuştur. Bu suretle dernekler için muntazam bir sicil tesisi ve bunların merkezden de takibi mümkün hale gelecektir. Denetim ve gözetimle hangi derneğin hukukî varlığını muhafaza etmekte bulunduğu, organlarını tüzük ve kanun hükümlerine uygun bir şekil ve usulde seçip, seçmediklerini tesbit imkân dâhiline girmiş olacaktır. İdarenin bu tesbitleri yargı organına intikal sureti ile hukukî sonuca bağlanmış olacaktır. Aneak mevcut derneklerin muntazam sicillerini sağlamak maksadıyla ve yeni hükümlere intibak için kanunun yayınlanmasından sonra 6 ay içinde yapılacak işlemler tasarınn geçici 1 nci maddesinde gösterilmiştir. Bu madde hükmünü yerine getirmeyen dernekler infisah etmiş sayılacaklardır. Şu hale göre fiilen mevcud olmayıp da hukukan var sayılan derneklerin hukukî varlıkları da son bulmuş olacaktır.

Komisyonumuzca tasarı maddeleri üzerinde yapılan değişikliklerin genel gerekçesi hükümlere daha açıklık getirmek ve daha kolay tatbik imkânı sağlamaktır. Bu hususta madde gerekçelerinde ayrıca açıklamalarda bulunulmuştur.

20 . 9 . 1971 tarihinde değiştirilen Anayasamızın 29 ncu maddesinin getirdiği yeni hükmü süratle yürürlüğe koymayı teminen ve dernekler hukukunu yeniden düzenlenmesindeki faydalar da değerlendirilmek suretiyle tasarınn öncelik ve ivedilikle görüşülmesine Komisyonumuzca karar verilmiştir.

Tasarıyı yaptığımız değişiklikleriyle Meclisin takdir ve tensiplerine saygı ile sunuyoruz.

Madde gerekçeleri

Komisyonumuz tarafından değiştirilmeksizin kabul edilen tasarıdaki maddeler gerekçeleri de aynen kabul edilmiştir.

Değişikliğe uğrayan maddelerin değişiklik nedenleri aşağıdaki gerekçemizde açıklanmıştır.

Madde 1. — Bu madde derneği tanımlamakta ve kanunun maksadını göstermektedir.

Kazanç paylaşma dışında belirli ve ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere kurulan derneklerin tasarıda; 2 den fazla kişinin bilgi ve çalışmalarını sürekli olarak birleştirmeleri suretiyle teşekkül edeceğine işaret edilmiştir. Dernekler kurulduktan normal faaliyetlerine, organlarını teşkil ettikten sonra başlayabileceklerdir. Bunun için asgari bir süreye ihtiyaç bulunmakta ve bu devre zarfında da dernek hükmü şahsiyetinin yapmakla mükellef olduğu görevler az sayıdaki kurucu üye ile başarılamamaktadır. Siyasi Partiler Kanununda da kurucu kadronun asgari 15 kişi olarak tesbiti göz önünde tutularak, burada da asgari 7 kişinin mevcudiyeti zaruri görülmüştür.

Madde 2. — Dernekler, genellikle özel hukuk sahasına giren tasarruflarda bulunmalarına rağmen çok defa da toplumu etkiliyecek tasarruflar yapmaktadırlar. Bilhassa kamu düzenini ilgilendiren karar ve faaliyetler mevzuahs olunca bu tasarrufları yapanların medeni ve siyasi hakları kullanma ehliyetine sahip olmaları gerekmektedir. Bu sebepten, 18 yaşını bitiren herkesin önceden izin almaksızın dernek kurma hakkına sahip olması kabul edilmiştir.

Bunun yanında dernekler siyasi partilerden belirli hatlarla ayrıldıklarına, sosyal dayanışma amacıyla kurulduklarına göre; suçluluk halleri dışında kapatılan siyasi partiler mensuplarına derneklere üye olma hakkının geçici bir süreyle dahi olsa menedilmesi Anayasanın öngördüğü vatandaş hak ve hüriyetlerine aykırı bulunmuş ve bu sebeple de tasarının (a) bendi kaldırılmıştır.

(b) bendinde ise ceza hukukumuzdaki hadlerin aidesine paralel olarak geçici olarak «5 yıl süre ile» kaydı konmak suretiyle (b) bendi kaldırılan (a) bendinin yerine ikame edilmiştir.

Madde 4. — Tasarının 4 nci maddesi Anayasanın temel ilkelerine ve Siyasi partiler Kanununun bazı hükümlerine atıflar yapmıştır. Kanun değişikliklerinde Dernekler Kanunundaki bu hükmün işlemez hale geleceği düşünülerek gerek Anayasa ve gerekse Siyasi partiler Kanunundaki ilgili hükümlerin aynen maddeye alınmasının faydalı olacağı mütalâa edilmiştir.

Bu sebeple de Anayasanın gerekli ilkeleri ve prensipleri yanında da 11 nci maddedeki hükmün unsurlarıyla ve Siyasi Partiler Kanunundaki ilgili hükümlerde fıkralar hali de alınacak madde yeniden tedvin edilmiştir.

Madde 5. — Bu maddenin (b) fıkrası 648 sayılı Siyasi partiler Kanununun 106 nci maddesine atıfta bulunularak tanzim edilmiş ise de bu tarz Komisyonumuzca uygun görülmiyerek kullanılması yasaklanan adlar açıklıkla fıkra metnine alınmıştır.

Madde 7. — Fıkralar üzerinde sıra değişimi yapılmış ve (b) fıkrasına «ne surette faaliyette bulunacağı» kaydı getirilmek suretiyle madde anlamı vuzuha kavuşturulmuştur.

Madde 8. — Esas itibariyle madde muhafaza edilmiş ancak bildirimde dernek ikametgâhının belirtilmesi mecburiyeti de konulmak suretiyle tatbikatta kolaylık sağlanmıştır.

Madde 9. — Dernek tüzüklerinin kanuna aykırılık veya noksanlıklarının tesbiti halinde bunların giderilmesine ilişkin tebliğlerin kuruculara değil de tüzel kişilik iktisabetmiş bulunan ve ikametgâhı malûm olan derneğe, tebliği uygun mütalâa edilmiştir. Bu itibarla da kanuna aykırı veya noksan tüzükle faaliyette bulunacak derneğin durumunun muallâkta kalması önlenilmek istenilmiştir.

Madde 12. — Maddenin son fıkrasına dernek ikametgâhında yapılacak değişikliğin de idareye bildirilmesi hükmü derpiş olunmuştur.

Madde 22. — 5 nci fıkraya «yeteri kadar» tâbiri eklenmek suretiyle Başkanvekili seçiminde umumi heyetlere takdir hakkı bırakılmıştır.

Madde 25. — (a) fıkrasından «özel ve resmî işlerde» tâbirleri çıkarılmıştır. Bunun nedeni derneği temsil genel ve hukukî bir anlamdır, ayrıca kayıt beyanına lüzum göstermez.

Madde 29. — Bu maddeye metinde yazılı fıkra Komisyonumuzca eklenmiştir. Derneklerin şube kurucularının şubenin açılacağı yerde 6 aydan beri ikamet etmeleri şartı suni ve lüzumsuz şube kurma teşebbüslerinden kaçınılmasını sağlama gayesine mâtuftur.

Madde 32. — Konfederasyon kuruluşlarında «veya yakın benzerlik gösteren» tâbiri tasarı metninden çıkarılmıştır. Yakın benzerlik taktiri güç olan bir haldir. Bu ise tatbikatta müşkülât yaratacaktır. Amaçları aynı olan federasyonların konfederasyon halinde birleşmeleri en doğru bir hal olacağı kanaatine varılmıştır.

Madde 35. — 1 nci bentte redaksiyon düzeltilmesi yapılmış 2 nci bendin ise ihtiyaca cevap verebilmesi için (b) fıkrası metinde gösterilen açıklıkta yeniden tanzimi derpiş olunmuştur.

Madde 39. — Derneklerin bildiri yayımlamaları daha esaslı bir surette yeniden tanzim olunarak hükümlendirilmiştir. Tasarıda belirtilen metin kifayetsiz mütalâa edildiği için bu maddeye açıklık getirilmesi uygun görülmüştür.

Madde 43. — Bu maddeye bir fıkra eklenerek açılan dâvaların duruşmalarında Cumhuriyet savcılarının hazır bulunması sağlanmıştır.

Madde 45. — Bu madde üzerindeki redaksiyon hataları düzeltilmiş ve tasarı metnine ithal edilen son fıkra sehiv olduğu için madde metninden çıkarılmıştır.

Madde 48. — Bu maddenin (a) fıkrası metinden çıkarılmıştır.

Siyasi amaçlı ve bu kanun hükümlerine tabi kurulması esasen mümkün değildir. (a) fıkrası metinden çıkarıldığı için takriben fıkralar (a) ve (b) olarak yerlerini muhafaza etmişlerdir.

Madde 49. — Bu maddenin son fıkrasındaki periyodik deyimini yerine olağan tâbirinin kullanılması uygun görülmüştür. Maddeye bir fıkra daha eklenmiştir. Kamu yararına çalışan dernek genel kurullarının daha ciddi toplantı nüsabına tabi tutulmaları özellikleri icabı olarak mütalâa edildiği için fıkra eklenmesi zorunlu görülmüştür.

Madde 62. — Bu maddenin matlâbı yanlış yazılmıştır. Mahkeme tâbiri muhakeme olarak düzeltilmiştir.

Madde 70. — Bu maddeye «ve her halde derneğin kapatılmasına karar verilir» hükmü konulmak suretiyle tüzel kişiliğin âkîbeti de tesbit olunmuştur.

Madde 73. — Bu maddenin 2 nci fıkrasında sözü edilen «veya kaybeden» tâbiri fıkra metninden çıkarılmıştır. Kaybetme kasdi olmayan bir fiildir. Gayrikasdi bir halde ceza hükmüne mâruz bırakılmak ceza hukuku ilkeleriyle bağdaşmaz. Dernek defter ve kayıtlarının bulunmayışı esasen ceza hükmüne tabi tutulmuştur. Soruşturma sırasında kasdi bir hal görülür, ise fıkra hükmü ihtiyaca cevap verir. Bu maddenin 3 ncü fıkrasına «filleri daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde» hükmü eklenmek suretiyle Türk Ceza Mevzuatıyla uygunluk sağlanmıştır.

Madde 77 ve 78 in matlâpları hataen yanlış tertibedilmiştir. Takdim tehir yapılmak suretiyle madde başlıkları düzeltilmiştir.

Başkan İstanbul O. C. Feri	Sözcü Kayseri H. Nakıboğlu	Kâtip Sinop H. Biçer	Adıyaman A. Turanlı
Afyon K. H. Dinçer	Bitlis Muhallifim K. M. Akışık	Erzurum S. Aras	Erzurum Söz hakkım mahfuzdur K. Karaca
Eskişehir S. Öztürk	Niğde M. Ocakçıoğlu İmzada bulunamadı	Urfa N. Aksoy	Sivas (Muhallifim) M. K. Palaoglu
Konya Söz hakkım mahfuzdur K. İmer			

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Dernekler Kanunu tasarısı

BÖLÜM : I

Genel esaslar

Kapsamı :

MADDE 1. — Kazanç paylaşma dışında belirli ve ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere iki-
den fazla kişinin bilgi ve çalışmalarını sürekli olarak birleştirmeleri suretiyle kurulan dernekler
bu kanun hükümlerine tabidirler.

Dernek kurma hakkı :

MADDE 2. — Medeni hakları kullanma ehliyetini haiz ve 18 yaşını bitirmiş bulunan herkes
önceden izin almaksızın dernek kurma hakkına sahiptir.

Ancak;

a) 13 . 7 . 1965 gün ve 648 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 111 nci maddesinin (B) fıkrası
gereğince bir siyasi partiden kesin olarak çıkarılan veya çıkarılmayıp da bir siyasi partinin kapa-
tılmasına sebeb olan parti üyeleri, çıkarma kararının veya Anayasa Mahkemesinin kapatma kara-
rının kendilerine yazı ile bildirilmesinden itibaren beş yıllık süre içinde;

b) Ağır hapis cezasına veya taksirli suçlar haric olmak üzere beş yıldan fazla hapis cezasına
mahkûm olanlar ile, yüz kuzartıcı suçlardan yahut bu kanunla kurulması yasaklanan dernekleri
kurmak veya idare etmek suçlarından birinden kesin olarak hüküm giymiş olanlar;

Dernek kuramazlar.

Derneklerin tüzel kişilik kazanması :

MADDE 3. — Dernekler, tüzüklerinde dernek olarak kurulma isteğini açığa vurmak ve tüzük-
lerini kurulduğu yerin en büyük mülkiye âmirine vermekle tüzel kişilik kazanırlar.

Kurulması yasak dernekler :

MADDE 4. — a) Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının tamamını veya bir kısmını bozmak ve-
ya değiştirmek veya ortadan kaldırmak veya Anayasa ile kurulmuş olan Türkiye Büyük Millet
Meclisini düşürmek veya görev yapmaktan alıkoymak amacını güden;

b) 13 . 7 . 1965 gün ve 648 sayılı Siyasi Partiler Kanununun dördüncü kısmında yer alan ve
siyasi partiler için yasaklanmış olan hususları kendine amaç olarak alan;

c) Kanunlara, millî güvenlik, kamu düzeni ve genel ahlâka aykırı faaliyetlerde bulunmayı
amaç edinen;

ç) Suç işlemek veya suç işlemeyi teşvik yahut telkin amacını güden;

d) 648 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 2 nci maddesinin dernekler için yasaklandığı husus-
ları kendisine amaç edinen;

e) Amacı birden fazla olan;

f) Amacını gizli tutan;

Dernekler kurulamaz.

70 No. LU GEÇİCİ KOMİSYONUN DEĞİŞTİRİŞİ

Dernekler Kanunu Tasarısı

BÖLÜM - I

Genel Esaslar

Kapsamı :

MADDE 1. — Kazanç paylaşma dışında belirli ve ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere en az 7 kişinin bilgi ve çalışmalarını sürekli olarak birleştirmeleri suretiyle kurulan dernekler bu kanun hükümlerine tabidir.

Dernek kurma hakkı :

MADDE 2. — Medeni hakları kullanma ehliyetini haiz ve 18 yaşını bitirmiş bulunan herkes önceden izin almaksızın dernek kurma hakkına sahiptir.

Ağır hapis cezasına veya taksirli suçtan haricolmak üzere 5 yıldan fazla hapis cezasına mahkûm olanlar ile, yüz kızartıcı suçlardan yahut bu kanunla kurulması yasaklanan dernekleri kurmak veya idare etmek suçlarından birinden kesin olarak hüküm giymiş olanlar, 5 yıl süre ile dernek kuramazlar.

MADDE 3. — Tasarının 3 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Kurulması yasak dernekler :

- MADDE 4.** — a) Türk Devletini ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünü bozmak,
b) Dil, ırk, sınıf, din ve mezhep ayırımına dayanarak nitelikleri Anayasada belirtilen Cumhuriyeti ortadan kaldırmak,
c) İnsan hak ve hürriyetlerini ortadan kaldırmak,
ç) Kanunlara, kamu düzeni veya genel ahlâka aykırı faaliyette bulunmak,
d) Bölge, ırk, sınıf, din veya mezhep esasına veya adına dayanarak her hangi bir bölgenin veya ırkın yahut sınıfın veyahut din veya mezhep sâliklerinin diğerlerine hâkim veya diğerlerinden imtiyazlı olmasını sağlamak,
e) Sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmek veya sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmak, yahut memleket içinde müesses iktisadi veya sosyal temel nizamlardan herhangi birini devirmek veya Devlet siyasi ve hukukî nizamlarını topyekûn yoketmek,
f) Devletin sosyal, iktisadi veya hukukî temel düzenini, kısmen de olsa din kurallarına dayandırmak, veya siyasi yahut şahsi çıkar ve nüfuz sağlamak amacı ile her ne surette olursa olsun dini veya din duygularını yahut dince kutsal sayılan şeyleri istismar etmek veya kötüye kullanmak,
g) Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 153 ncü maddesinde sayılan devrim kanunlarını kaldırmak, değiştirmek veya bu kanunlarla yasaklanan hususları ihya etmek,
h) Atatürk'ün şahsiyet ve faaliyetlerini, yahut hâtırasını kötülemek veya küçük düşürmek,

(Hükümetin teklifi)

Bâzi adları kullanma yasağı :

MADDE 5. — a) Bir siyasi parti, sendika, sendika federasyonu veya konfederasyonun yahut, bu kanunun 64 nci maddesi gereğince kanunun 4 nci maddesinin (a), (b), (c) ve (ç) fıkralarına veya 35 nci maddenin 1 No. lu fıkrasının (b) bendine aykırı harekette bulunmaları sebebiyle mahkemece kapatılmalarına karar verilen bir dernek, federasyon veya konfederasyonun adı ile veya bunları telmih eden adlarla;

b) 648 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 106 ncı maddesinde siyasi partilerce alınması ve kullanılması yasaklanan adlarla;

Dernek kurulamaz.

Uluslararası faaliyet yasağı :

MADDE 6. — Bu kanunun 10 ve 11 nci maddeleri hükümleri saklı kalmak üzere;

a) Uluslararası faaliyette bulunmak amacıyla dernek kurulamaz,

b) Türkiye'de kurulan dernekler, yurt dışında kurulmuş ulusal veya uluslararası dernek veya teşekküllere katılamaz;

c) Merkezi yurt dışında bulunan derneklerin Türkiye'de şubesi açılmaz.

BÖLÜM : II

Kuruluş

Dernek tüzükleri :

MADDE 7. — Her derneğin bir tüzüğü bulunur. Bu tüzükte aşağıda gösterilen hususların bulunması şarttır.

a) Derneğin adı, merkezi ve ikametgâhı,

b) Derneğin amacı ve bu amacı gerçekleştirmek için yapacağı çalışma biçimleri,

c) Dernek kurucularının ad ve soyadları, meslek veya sanatları, ikametgâhları ve uyrukları,

ç) Derneğe üye olma, üyelikten çıkma ve çıkarılmanın şartları ve şekilleri,

d) Dernek şubelerinin nasıl kurulacağı, görev ve yetkileri,

e) Dernek genel kurulunun kuruluş şekli, toplanma zamanı, şubelerin nasıl temsil edileceği,

f) Genel kurulun görevleri, yetkileri, oy kullanma ve karar alma usul ve yeter sayıları,

g) Yönetim ve denetleme kurullarının ne suretle seçileceği, asıl ve yedek üye sayısı, görev ve yetkileri,

h) Üyelerin, yılda 1 200 lirayı geçmemek üzere verecekleri aidat miktarı,

i) Derneğin iç denetim şekilleri,

j) Tüzüğün ne şekilde değiştirileceği,

(70 No. lu Geçici Komisyonun değişikliği)

1) Belli bir siyasi partiyi desteklemek veya aleyhinde çalışmak, yahut siyasi partiler arasında işbirliği sağlamak, veyahut T. B. M. M. üyeliği veya mahallî idareler veya mahalle muhtarlık yahut ihtiyar heyeti seçimlerinde bir siyasi partiyi veya adaylarından birini veya birkaçını, veyahut bağımsız bir adayı veya adayları desteklemek veya kazanmalarını önlemek, yahut bunlar arasında işbirliği sağlamak,

j) Türkiye Devletinin şahsiyetini kötülemek veya küçültmek,

k) Suç işlemek veya suç işlemeyi teşvik yahut telkin etmek,

Amacını güden ve amacı birden fazla olan derneklerin kurulması yasaktır.

Bâzi adları kullanma yasağı :

MADDE 5. — Derneklerin :

a) Bir siyasi partinin veya sendika, sendika federasyonu veya konfederasyonun yahut bu kanunun 64 nci maddesi gereğince mahkemece kapatılmalarına karar verilen bir dernek, federasyon veya konfederasyonun adını veya bunları telmih eden adları;

b) Komünist, anarşist, faşist, nasyonal sosyalist veya aynı anlama gelen adları;

Kullanmaları yasaktır.

MADDE 6. — Tasarının 6 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

BÖLÜM : II

Kuruluş

Dernek tüzükleri :

MADDE 7. — Her derneğin bir tüzüğü bulunur. Bu tüzükte aşağıda gösterilen hususların belirtilmesi şarttır.

a) Derneğin adı ve merkezi,

b) Derneğin amacı ve bu amacı gerçekleştirmek için ne surette faaliyette bulunacağı,

c) Dernek kurucularının ad ve soyadları, meslek veya sanatları, ikametgâhları ve uyrukları,

ç) Derneğe üye olma, üyelikten çıkma ve çıkarılmanın şartları ve şekilleri,

d) Dernek Genel Kurulunun kuruluş şekli, toplama zamanı,

e) Genel Kurul görevleri, yetkileri, oy kullanma ve karar alma usul ve yeter sayılar,

f) Yönetim ve denetleme kurullarının ne surette seçileceği, asil ve yedek üye sayısı, görev ve yetkileri,

g) Derneğin şubesi bulunup bulunmayacağı, bulunacak ise şubelerin nasıl kurulacağı, görev ve yetkileri ve dernek genel kurulunda şubelerin nasıl temsil edileceği,

h) Üyelerin, yılda 1 200 lirayı geçmemek üzere verecekleri aidat miktarı,

i) Derneğin iç denetim şekilleri,

j) Tüzüğün ne şekilde değiştirileceği,

(Hükümetin teklifi)

k) Derneğin feshi halinde malların tasfiye şekli,

1) Dernek organlarının teşkiline kadar dernek işlerini yürütmeye ve derneği temsile yetkili geçici yönetim kurulu üyelerinin ad ve soyadları ve ikametgâhları.

Kuruluşu bildirme :

MADDE 8. — Her dernek kuruluşunu bir yazı ile kurulduğu yerin en büyük mülkiye âmirine bildirmeye ve bu yazıya tüzüğünden dört adedini eklemeye mecburdur.

Birden çok illerde faaliyet göstererek derneklerin tüzükleri mahallî mülkiye âmirliğince bir hafta içinde İçişleri Bakanlığına gönderilir.

Tüzüklerin incelenmesi :

MADDE 9. — Bir ilde faaliyette bulunacak derneklerin tüzükleri valiliklerce, birden çok ilde faaliyet gösterecek derneklerin tüzükleri ise İçişleri Bakanlığınca incelenir.

Tüzüklerde kanuna aykırılık veya noksanlık tesbit edildiği takdirde bunların giderilmesi kuruculardan yazı ile istenir. Bu istemin tebliği tarihinden itibaren 30 gün içinde kanuna aykırılıklar düzeltilmez veya noksanlıklar giderilmezse derneklerin feshine dair hükümler uygulanır.

Ancak, kanunun 4 nci maddesiyle yasaklanmış amaçlarla kurulmuş ve tüzükleri valiliğe incelenen dernekler ilgili valiliğin, tüzükleri İçişleri Bakanlığınca incelenen dernekler İçişleri Bakanlığının istemesi üzerine dernek merkezinin bulunduğu yer valisinin kararıyla faaliyetten ahkonusulur. Bu halde keyfiyet bir hafta zarfında Cumhuriyet Savcılığına bildirilir. Faaliyetten ahkonusma kararı mahkemece aksine karar verilinceye kadar devam eder.

Tüzükte kanuna aykırılık veya noksanlık bulunmaz, yahut kanuna aykırılık veya noksanlıklar 2 nci fıkrada belirtilen süre içerisinde giderilmiş bulunursa, tüzükleri inceliyen makam keyfiyeti kuruculara yazı ile bildirir.

Türkiye'de kurulan derneklerin yurt dışındaki faaliyetleri :

MADDE 10. — Uluslar arası beraberlik veya işbirliği yapılmasında fayda görülen hallerde;

- Uluslararası faaliyette bulunma amacını güden derneklerin kurulması;
- Mevcut derneklerin bu yönde faaliyette bulunması;
- (a) ve (b) bentlerinde sözü geçen derneklerin yurt dışında şube açması veya yurt dışındaki benzer amaçlı dernek veya teşekküllere katılması;

Bakanlar Kurulunun iznine bağlıdır.

Yurt dışındaki bir dernek veya teşekküle katılmak isteyen dernekler, bu kuruluş statüsünü İçişleri Bakanlığına vermeye,

Türkiye'deki derneklerin katıldığı veya işbirliği yaptığı yabancı dernek veya teşekküllerin, kanunlarımıza veya ulusal çıkarlarımıza uymayan yahut kuruluş amaçlarıyla bağdaşmayan faaliyetlerde bulunması halinde, Türkiye'de kurulmuş derneğin bu dernek veya teşekküllerle olan ilişkilerine, İçişleri Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulu kararıyla son verilir.

Yurt dışında kurulan derneklerin Türkiye'deki faaliyetleri :

MADDE 11. — Yurt dışında kurulan ve uluslararası beraberlik ve işbirliğini sağlamak amacını güden derneklerin;

- Türkiye'de şube açmalarına;
- 10 ncu madde uyarınca kurulmalarına veya uluslararası faaliyette bulunmalarına Bakan-

(70 No. lu Geçici Komisyonun değiştirişi

k) Derneğin feshi halinde malların tasfiye şekli,

l) Dernek organlarının teşkiline kadar dernek işlerini yurütmeye ve derneği temsile yetkili geçici yönetim kurulu üyelerinin ad ve soyadları ve ikâmetgâhları.

Kuruluşu bildirme :

MADDE 8. — Her dernek kuruluşunu bir yazı ile kurulduğu yerin en büyük mülkiye âmirine bildirmeye ve bu yazıya tüzüğünden 4 adedini eklemeye ve dernek ikametgâhını belirtmeye mecburdur.

Birden çok illerde faaliyet gösterecek derneklerin tüzükleri mahallî mülkiye âmirliginde bir hafta içinde içişleri Bakanlığına gönderilir.

Tüzüklerin incelenmesi :

MADDE 9. — Bir ilde faaliyette bulunacak derneklerin tüzükleri valiliklerce, birden çok ilde faaliyet gösterecek derneklerin tüzükleri ise içişleri Bakanlığınca incelenir.

Tüzüklerde kanuna aykırılık veya noksanlık tevsik edildiği takdirde bunların giderilmesi derneklerden yazı ile istenir. Bu istemin tebliği tarihinden itibaren 30 gün içinde Kanuna aykırılıklar düzeltilmez veya noksanlıklar giderilmezse derneklerin feshine dair hükümler uygulanır.

Ancak, kanunun 4 nci maddesiyle yasaklanmış amaçlarla kurulmuş ve tüzükleri valilikçe incelenmiş dernekler iligili valiliğin, tüzükleri içişleri Bakanlığınca incelenen dernekler içişleri Bakanlığının istemisi üzerine dernek merkezinin bulunduğu yer valisinin kararı ile faaliyetten alıkonulur. Bu halde keyfiyet bir hafta zarfında Cumhuriyet Savcılığına bildirilir. Faaliyetten alıkoyma kararı mahkemece aksine karar verilinceye kadar devam eder.

Tüzükte kanuna aykırılık veya noksanlık bulunmaz, yahut kanuna aykırılıkta veya noksanlıkta 2 nci fıkrada belirtilen süre içerisinde giderilmiş bulunursa tüzükleri inceliyen makam keyfiyeti derneğe yazı ile bildirir.

MADDE 10. — Tasarının 10 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 11. — Tasarının 11 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin teklifi)

lar Kurulunca izin verilen dernek federasyon veya konfederasyonlara katılmalarına yahut işbirliğinde bulunmalarına;

Yapılan işbirliği ve yürütülen müşterek faaliyetlerin faydalı olacağına kanaat getirilmesti halinde, mütekabiliyet şartıyla, Dışişleri Bakanlığının görüşü alınarak İçişleri Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulu kararıyla izin verilebilir.

Yukardaki fıkrada söz konusu edilen derneklerin, kanunlarımıza veya ulusal çıkarlarımıza uymıyan yahut kuruluş amaçlarıyla bağdaşmıyan faaliyetlerde bulunması halinde, açılmış şubelerin kapatılmasına veya verilen iznin geri alınmasına Bakanlar Kurulu yetkilidir.

İlân :

MADDE 12. — Dernek tüzüğü, 9 ncü maddenin 4 ncü fıkrası gereğince yapılan tebliğden itibaren 15 gün içinde günlük bir gazete ile yayımlanır ve iki nüshası dernek merkezinin bulunduğu yerin en büyük mülkiye âmirine verilir.

Tüzüklerde yapılan değişikliklerde aynı usule tabidir.

İlk genel kurul toplantısı :

MADDE 13. — Dernekler tüzüklerinin gazetede yayımlandığı günden itibaren altı ay içinde ilk genel kurul toplantılarını yapmak ve organlarını teşkil etmek zorundadırlar.

Bu zorunluluğa uyulmaması halinde derneklerin feshine dair hükümler uygulanır.

Dernek kütüğü ve kayıt işlemi :

MADDE 14. — İçişleri Bakanlığında (Emniyet Genel Müdürlüğünde) ve her ilde, derneklerin kaydolunacağı (Dernekler kütüğü) tesis olunur.

Bakanlıktaki dernekler kütüğüne, bütün dernek, federasyon ve konfederasyonlar ile merkezleri yurt dışında bulunan derneklerin, Türkiye'de açılmış şubeleri kaydolunur.

İllerdeki dernekler kütüğüne merkezleri o il idari sınırları içinde bulunan dernek federasyon ve konfederasyonlarla, merkezi başka illerde veya yurt dışında olan derneklerin o il sınırları içinde açılan şubeleri kaydolunur.

BÖLÜM : III

Üyelik

Üye olma hakkı ve üyeliğin sona ermesi :

MADDE 15. — Dernek kurma hakkına sahip herkes derneklere üye olabilir. Ancak, öğrenci olmayanlar ile, siyasi partilerden birine kayıtlı bulunan öğrenciler öğrenci derneklerine üye olmazlar.

Yabancıların derneklere üye olabilmeleri için, Türk vatandaşlarında aranan şartlardan başka, o yabancıların Türkiye'de ikamet etme hakkına sahip bulunması da gereklidir. Fahri üyelik için ikamet şartı aranmaz.

Üyelik için yapılan müracaatları dernek yönetim kurulu en geç 30 gün içinde karara bağlar.

Öğrenci derneği üyesi iken öğrencilik sıfatı sona erenlerle, derneklere üye olma hakkını kaybedenlerin, kayıtlı oldukları derneklerdeki üyelikleri de sona erer. Bu durumların tesbiti halinde üyelik kaydı dernek yönetim kurullarınca silinir.

(70 No. lu Geçici Komisyonun değiştirişi

İlan :

MADDE 12. — Dernek tüzüğü, 9 ncu maddenin 4 ncü fıkrası gereğince yapılan tebliğden itibaren 15 gün içinde günlük bir gazete ile yayımlanır. Ve 2 nüshası dernek merkezinin bulunduğu yerin en büyük mülkiye âmirine verilir.

Tüzüklerde ve dernek ikametgâhında yapılan değişiklikler de aynı usule tabidir.

MADDE 13. — Tasarının 13 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 14. — Tasarının 14 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 15. — Tasarının 15 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin teklifi)

Üyelerin hakları :

MADDE 16. — Hiç kimse bir derneğe üye olmaya veya dernekte üye kalmaya zorlanamaz. Her üye istifa hakkına sahiptir.

Dernek üyeleri eşit haklara sahiptir. Dernek tüzüklerine bu eşitliği kısıtlayıcı veya bazı üyelere ayrıcalık tanıyan hükümler konulamaz.

Her üyenin genel kurulda bir oy hakkı vardır.

Fahri üyelerin oy hakkı yoktur. İstedikleri takdirde aidat verebilirler.

BÖLÜM : IV

Dernek organları ve şubeleri

Dernek organları :

MADDE 17. — Her dernekte :

- a) Genel kurul,
- b) Yönetim kurulu,
- c) Denetleme kurulu; teşkili zorunludur.

Dernekler, başka organlar da kurabilirler. Ancak bu organlara genel kurul ve denetleme kurulunun görev, yetki ve sorumlulukları devredilemez.

Genel kurul toplantıları :

MADDE 18. — Genel kurul :

- a) Dernek tüzüğünde belli edilen zamanlarda olağan;
- b) Yönetim ve denetleme kurullarının gerekli gördüğü hallerde yahut dernek üyelerinden beşte birinin yazılı isteği üzerine olağanüstü toplanır.

Olağan genel kurul toplantılarının âzami iki yılda bir yapılması zorunludur.

Genel kurul toplantıya yönetim kurulunca çağırılır.

Denetleme kurulunun talebi veya dernek üyelerinin beşte birinin yazılı isteği üzerine yönetim kurulu genel kurulu bir ay içinde toplantıya çağırılmazsa, denetleme kurulu veya toplantı isteğinde bulunan üyelerden birinin müracaatı üzerine mahallî sulh hukuk hâkimi dernek üyeleri arasından üç kişilik bir heyeti, genel kurulu toplantıya çağırarak görevlendirir.

Çağrı usulü :

MADDE 19. — Yönetim kurulu, dernek tüzüğüne göre genel kurula katılma hakkı bulunan üyelerin listesini düzenler. Genel kurula katılacak üyeler, en az on gün önceden, toplantının günü, saati, yeri ve gündemi iki gazete ile ilân edilmek suretiyle toplantıya çağırılır ve keyfiyet mahallî mülkiye âmirine yazı ile bildirilir.

Toplantı geri bırakıldığı takdirde, üyeler ikinci toplantı tarihinden en az beş gün önceden, geri bırakılma sebepleriyle, toplantının günü, saati, yeri ve gündemi gazete ile ilân edilerek yeniden çağırılır ve durum mahallî mülki âmire yazı ile bildirilir.

Genel kurul toplantısının birden fazla geri bırakılması caiz değildir.

Toplantı yeri :

MADDE 20. — Genel kurul toplantıları dernek merkezinin bulunduğu yerden başka bir yerde yapılamaz.

(70 No. lu Geçici Komisyonun değiştiriliği

MADDE 16. — Tasarının 16 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 17. — Tasarının 17 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 18. — Tasarının 18 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 19. — Tasarının 19 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 20. — Tasarının 20 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin teklifi)

Öğrenci dernekleri genel kurul toplantıları, resmî veya özel öğretim kurumlarında veya yurt binalarında yapılamaz.

Toplantı yeter sayısı :

MADDE 21. — Genel kurul, dernek tüzüğüne göre genel kurula katılma hakkı bulunan üyelerin yarısından bir fazlasının huzuru ile toplanır.

İlk toplantıda yetersayı sağlanamazsa ikinci toplantıda çoğunluk aranmaz; ancak bu ikinci toplantıya iştirak eden üye sayısı; dernek yönetim ve denetleme kurulları üye tam sayıları toplamının iki katından aşağı olamaz.

Toplantının yapılış usulü :

MADDE 22. — Dernek genel kurul toplantıları, ilânda belirtilen ve mahallî mülkiye âmirine bildirilen gün, saat ve mahalde yapılır.

Genel kurula katılacak üyeler, yönetim kurulunca düzenlenen listedeki adları hızasını imza ederek, toplantı yerine girerler.

21 nci maddede belirtilen yetersayı sağlanmışsa, durum bir tutanakla tesbit edilir ve toplantı yönetim kurulu başkanı veya görevlendireceği yönetim kurulu üyelerinden biri tarafından açılır.

Hükümet komiserinin toplantıya gelmemiş olması toplantının tehirini gerektirmez.

Açılışı müteakıp, toplantıyı idare etmek üzere bir başkan başkanvekili ile yeteri kadar kâtip seçilir.

Toplantının yönetimi genel kurul başkanına aittir. Kâtipler toplantı tutanağını düzenler ve başkanla birlikte imzalar.

Toplantı sonunda, bütün tutanak ve belgeler yönetim kuruluna verilir.

Toplantıda görüşülecek hususlar :

MADDE 23. — Genel kurul toplantısında yalnız gündemde yer alan maddeler görüşülür. Ancak toplantıda hazır bulunan üyelerin en az onda biri tarafından görüşülmesi istenen hususların gündeme konulması zorunludur.

Genel kurulun görev ve yetkileri :

MADDE 24. — Aşağıda yazılı hususlar genel kurulca görüşülüp karara bağlanır.

- a) Dernek organlarının seçimi;
- b) Dernek tüzüğünün değiştirilmesi;
- c) Yönetim ve denetleme kurulları raporlarının görüşülmesi, yönetim kurullarının ibrası;
- ç) Yönetim kurulunca hazırlanan bütçenin görüşülüp aynen veya değiştirilerek kabulü;
- d) Derneğe lüzumlu taşınmaz malların satın alınması veya mevcut taşınmaz malların satılması hususunda yönetim kuruluna yetki verilmesi;
- e) Derneğin federasyona katılması veya ayrılması,
- f) Derneğin uluslararası faaliyette bulunması, yurt dışındaki dernek veya teşekküllere üye olarak katılması yahut ayrılması;
- g) Derneğin feshi;
- h) Mevzuatta ve dernek tüzüğünde genel kurulca yapılması belirtilen diğer görevlerin ifası.

MADDE 21. — Tasarının 21 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Toplantının yapılış usulü :

MADDE 22. — Dernek genel kurul toplantıları, ilânda belirtilen ve mahalli mülkiye âmirine bildirilen gün, saat ve mahalde yapılır.

Genel Kurula katılacak üyeler, yönetim kurulunca düzenlenen listedeki adları hızasını imza ederek, toplantı yerine girerler.

21 nci maddede belirtilen yeter sayıyı sağlamışsa, durum bir tutanakla tesbit edilir. Ve toplantı yönetim kurulu başkanı veya görevlendireceği yönetim kurulu üyelerinden biri tarafından açılır.

Hükümet komserinin toplantıya gelmemiş olması toplantının tehirini gerektirmez.

Açılış mütaakıp toplantıyı idare etmek üzere bir başkan, yeteri kadar başkanvekili ile kâtip seçilir.

Toplantının yönetimi Genel Kurul başkanına aittir. Kâtipler toplantı tutanağını düzenler ve başkanla birlikte imzalar.

Toplantı sonunda, bütün tutanak ve belgeler Yönetim Kuruluna verilir.

MADDE 23. — Tasarının 23 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 24. — Tasarının 24 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin teklifi)

Yönetim Kurulu teşkili ve görevleri :

MADDE 25. — Yönetim kurulu, üç asil ve üç yedek üyeden az olmamak üzere genel kurulca seçilir.

Yönetim kurulu aşağıdaki hususları yerine getirir.

- a) Resmî ve özel işlerde derneği temsil etmek veya bu hususta kendi üyelerinden bir veya birkaçına yetki vermek,
- b) Dernek şubelerinin açılmasına karar ve şube kurucularına yetki vermek,
- c) Derneğin gelir ve gider hesaplarına ilişkin işlemleri yapmak ve gelecek döneme ait bütçe-yi hazırlayarak genel kurula sunmak,
- d) Dernek tüzüğünün ve mevzuatın kendisine verdiği diğer işleri yapmak ve yetkileri kullanmak.

Yönetim kurulunun yedek üyelerle tamamlanamaması :

MADDE 26. — Yönetim kurulu üye sayısı, boşalmalar sebebiyle yedeklerin de getirilmesinden sonra, üye tamsayısının yarısından aşağı düşerse, genel kurul, mevcut yönetim kurulu üyeleri veya denetleme kurulu tarafından bir ay içinde toplantıya çağırılır. Çağırının yapılmaması halinde dernek üyelerinden birinin başvurması üzerine mahallî Sulh Hukuk hâkimi dernek üyeleri arasından seçeceği üç kişiyi bir ay içinde genel kurulu toplamakla görevlendirir.

Denetleme kurulu teşkili ve görevleri :

MADDE 27. — Denetleme kurulu, üç asil ve üç yedek üyeden az olmamak üzere genel kurulca seçilir.

Bu kurul, denetleme görevini, dernek tüzüğünde tesbit edilen esas ve usullere göre yapar ve sonuçları bir rapor halinde genel kurula sunar.

Organlara seçilenlerin idareye bildirilmesi :

MADDE 28. — Genel kurulca yapılan seçimi takibeden yedi gün içinde, yönetim kurulu başkanı tarafından, yönetim ve denetleme kurulları asil ve yedek üyelerinin ad ve soyadları meslekleri ve adresleri, dernek merkezinin bulunduğu yerin en büyük mülkiye âmirine bildirilir.

Şubelerin kuruluşu :

MADDE 29. — Dernekler, tüzüklerinde belirtilmiş olmak kaydıyla gerekli görülen yerlerde şube açabilirler.

Dernek yönetim kurulunca yetkili kılınan en az üç kişi tarafından şubenin açılacağı yerin en büyük mülkiye âmirine yazılı müracaat yapılır.

Bu yazıda kurucuların adı, soyadı, meslek veya sanatları, ikametgâhları ve uyrukları ile şube merkez adresinin belirtilmesi ve yazıya dernek tüzüğünden iki örnek ile yetki belgelerinin eklenmesi şarttır.

Şubelerin organları :

MADDE 30. — Şube organları :

- a) Genel kurul,
- b) Yönetim kurulu,
- c) Denetleme kurulu veya denetçiden ibarettir.

Bu organların görev ve yetkileri dernek tüzüğünde gösterilir.

(70 No. lu Geçici Komisyonun değişikliği)

Yönetim kurulu teşkili ve görevleri :

MADDE 25. — Yönetim Kurulu, 3 asil ve 3 yedek üyeden az olmamak üzere genel kurulca seçilir.

Yönetim kurulu aşağıdaki hususları yerine getirir.

- a) Derneği temsil etmek veya bu hususta kendi üyelerinden bir veya birkaçına yetki verir,
- b) Dernek şubelerinin açılmasına karar ve şube kurucularına yetki vermek,
- c) Derneğin gelir ve gider hesaplarına ilişkin işlemleri yapmak ve gelecek döneme ait bütçe-yi hazırlayarak genel kurula sunmak,
- ç) Dernek tüzüğüne ve mevzuatın kendisine verdiği diğer işleri yapmak ve yetkileri kullanmak.

MADDE 26. — Tasarının 26 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 27. — Tasarının 27 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 28. — Tasarının 28 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Şubelerin kuruluşu :

MADDE 29. — Dernekler, tüzüklerinde belirtmiş olmak kaydıyla gerekli görülen yerlerde şube açabilirler.

Dernek yönetim kurulunca yetkili kılınan en az 3 kişi tarafından şubenin açılacağı yerin en büyük mülkiye âmirine yazılı müracaat yapılır.

Bu yazıda kurucuların adı, soyadı, meslek veya sanatları, ikametgâhları ve uyruklukları ile şube merkez adresinin bildirilmesi ve yazıya dernek tüzüğünden 2 örnek ile yetki belgelerinin eklenmesi şarttır.

Şube kurucularının şubenin açılacağı yerde en az 6 aydan beri ikametgâh etmeleri şarttır.

MADDE 30. — Tasarının 30 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin teklifi)

Şubelerin tabi olacağı hükümler :

MADDE 31. — Dernek şubeleri hakkında da bu kanun hükümleri uygulanır. Ancak;

a) Şube genel kurulunun toplantısına ait ilân gazete yerine mahallî imkân ve vasıtalarından yararlanmak suretiyle de yapılabilir.

b) Şube genel kurulları, olağan toplantılarını merkez genel kurulu toplantısından en az 15 gün önce bitirmek zorundadırlar.

BÖLÜM : V

Federasyonlar ve Konfederasyonlar

Kuruluş :

MADDE 32. — Federasyonlar, kuruluş amaçları aynı olan en az iki derneğin, amaçlarını gerçekleştirmek üzere üye sıfatiyle bir araya gelmeleri; Konfederasyonlar kuruluş amaçları aynı veya yakın benzerlik gösteren en az iki federasyonun üye sıfatiyle bir araya gelmeleri suretiyle kurulur. Bunlar hakkında da bu kanun hükümleri uygulanır.

Dernekler federasyon, federasyonlar da konfederasyon biçiminden başka şekilde örgütlene-
mezler.

Tüzükler :

MADDE 33. — Her federasyon ve konfederasyonun bir tüzüğü bulunur.

Bu tüzükte; 7 nci maddenin (a, b, c, e, f, g, i, j, k, l) fıkralarında gösterilen hususlardan baş-
ka :

- Kuruluşa vücut veren dernek veya federasyonun adları, merkezleri ve ikametgâhları ile,
- Üyelerin kuruluşa ödiyecekleri katılma paylarını belirten hükümler de bulunur.

Tüzel kişilik kazanma :

MADDE 34. — Federasyon ve konfederasyonlar tüzüklerinden dört nüshasını bir yazıya ekli olarak mahallî mülkiye âmirine vermekle tüzel kişilik kazanırlar.

Bu yazıya, ayrıca, federasyonu teşkil eden derneklerle, konfederasyonu vücuda getiren fe-
derasyonlar genel kurullarınca, katılma hakkında alınmış olan kararların iki örneği eklenir.

Tüzüklerle, genel kurul karar örnekleri İçişleri Bakanlığına gönderilir ve bunlar üzerinde
9 ncu maddeye göre gerekli işlem yapılır.

BÖLÜM : VI

Yasak veya izne bağlı faaliyetler

Yasak faaliyetler :

MADDE 35. — 1. Dernekler :

- Tüzüklerinde gösterilen amaç dışında herhangi bir faaliyette bulunamazlar,
- Rejim, doktrin veya ideolojileri itibarıyla bu kanunun yasak ettiği amaç ve faaliyetleri benimseyen bir devleti, bir partiyi, bir tüzel kişiliği veya topluluğu ya da ölü veya yaşayan kişi-
leri; övmek maksadiyle toplantı veya yayın yapamaz bunlar adına yardım toplıyamaz veya benze-
ri faaliyetler gösteremez.

(70 No. lu Geçici Komisyonun değişikliği)

MADDE 31. — Tasarının 31 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

BÖLÜM V

Federasyonlar ve Konfederasyonlar

Kuruluş :

MADDE 32. — Federasyonlar, kuruluş amaçları aynı olan en az 2 derneğin, amaçlarını gerçekleştirmek üzere üye sıfatıyla bir araya gelmeleri; konfederasyonlar kuruluş amaçları aynı olan en az 2 federasyonun üye sıfatıyla bir araya gelmeleri suretiyle kurulur. Bunlar hakkında da bu kanun hükümleri uygulanır.

Dernekler federasyonlar, federasyonlarda konfederasyon biçiminden başka şekilde örgütlene-
mezler.

Tüzükler :

MADDE 33. — Her federasyon ve konfederasyonun bir tüzüğü bulunur.

Bu tüzükte; 7 nci maddenin (a, b, c, ç, d, e, f, g, h, i, j, k, l) fıkralarında gösterilen hususlar-
dan başka :

- a) Kuruluşa vücut veren dernek veya federasyonun adları merkezleri ve ikametgâhları ile,
- b) Üyelerin kuruluşa ödiyecekleri katılma paylarını belirten hükümler de bulunur.

MADDE 34. — Tasarının 34 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

BÖLÜM : VI

Yasak veya izne bağlı faaliyetler

Yasak faaliyetler :

MADDE 35. — I. Dernekler :

- a) Tüzüklerinde gösterilen amaç dışında herhangi bir faaliyette bulunamazlar.
- b) Rejim, doktrin veya ideolojileri itibariyle kanunun yasak ettiği amaç veya faaliyetleri benimseyen bir devleti, bir partiyi, bir tüzel kişiliği veya topluluğu ya da ölü veya yaşayan kişile-
ri; övme maksadıyla toplantı veya yayın yapamaz. Bunlar adına yardım toplıyamaz veya sair faaliyetler gösteremez.

(Hükümetin teklifi)

c) Silâhlı Kuvvetler hizmetleri ve Silâhlı Kuvvetler personelinin bütün haklarıyla ilgili kanuni hükümlerin uygulanmasına veya yeni hükümler konulmasına dair faaliyetlerde bulunamazlar.

II - a) Dernek yöneticileri derneği temsilen dernek amaçlarına uymıyan toplantı ve gösteri yürüyüşlerine katılamaz veya beyanda bulunamazlar ve dernek mensuplarını da bu yolda harekete teşvik edemezler.

b) Öğrenci dernekleri her ne şekilde olursa olsun siyasi amaçlarla kurulamazlar ve hiçbir şekilde siyasi faaliyette bulunamazlar.

Savunma ve Sivil Savunma hizmetlerine hazırlayıcı faaliyette bulunma yasağı :

MADDE 36. Dernekler, askerliğe, savunma ve sivil savunma hizmetlerine hazırlayıcı öğretim eğitim ve faaliyetlerine girişemezler veya üyeleri için özel kıyafet veya üniforma yahut kolbağı veya benzer işaretler ihdas edemezler.

Bakanlar Kurulu birinci fıkrada yazılı faaliyetlerin tamamı veya bir kısmı ile meşgul olma iznini uygun gördüğü derneklere verebilir.

Silâh bulundurma yasağı :

MADDE 37. — Derneklerin merkez ve subelerinde veya bunlara bağlı müessese veya eklentilerinde her nevi silâh veya patlayıcı madde yahuttecavüz veya müdafaada kullanılan her türlü kesici veya delici veya bereleyici alet veyahut yakıcı veya aşındırıcı yahut yaralayıcı ecza ve diğer her türlü zehir veya gazların bulundurulmaları yasaktır.

Ancak, avcılık ve spor derneklerinde meşgulliyetlerinin gerektirdiği ve 36 ncı maddede yazılı faaliyetlerde bulunmasına izin verilmiş olan derneklere de eğitim ve öğretim için gerekli olan silâhların İçişleri Bakanlığınca sağlanması ve bulundurulmasına izin verilebilir. İzin belgesinde silâhların cinsi, niteliği ve miktarı açıkça belirtilir.

Yabancı dernek ve kuruluşlarla temas :

MADDE 38. — Dernek, federasyon veya konfederasyonların, yabancı ülkelerdeki dernek ve kuruluşların üyelerini Türkiye'ye davet etmesi veya yabancı derneklerin davetlerine uyarak üyelerini veya temsilcilerini yurt dışına göndermesi, Dışişleri Bakanlığının görüşü alınarak İçişleri Bakanlığınca verilecek izne bağlıdır.

Bildiri yayınlama :

MADDE 39. — Dernek, federasyon ve konfederasyonlar ile bunların şubeleri adına, bu kuruluşların yetkili organlarıncaya karar verilmeden bildiri, beyanname veya benzeri yayımlar yapılamaz.

Yukarıki fıkrada sayılan kuruluşlar adına neşredilecek bildiri, beyanname veya benzeri yayımlarda, bu konuda alınan kararı tasvibeden üyelerin veya o kuruluşun yetkili organınca tâyin ve tesbit edilen kimse veya kimselerin adı, soyadı ve imzalarının bulunması şarttır.

Neşredilecek bildiri ile bu konuda alınacak kararın ikişer örneği, mahallî Cumhuriyet savcılığı ile mülkiye âmirine hemen verilir.

Birinci fıkrada sayılan kuruluşlar tarafından hazırlanan bildiri, beyanname veya benzeri yayımları tab, teksir veya her hangi bir suretle çoğaltan müessese veya şahısla, bunlardan ikişer nüshasını, en geç dağıtımın başlandığı anda, mahallî Cumhuriyet savcılığına ve en büyük mülkiye âmirliğine vermeye mecburdurlar.

(70 No. lu Geçici Komisyonun değişikliği)

c) Silâhlı Kuvvetler hizmetleri ve Silâhlı Kuvvetler personelinin bütün hakları ile ilgili kanuni hükümlerin uygulanmasına veya yeni hükümler konmasına dair faaliyette bulunamazlar.

II. - a) Dernek yöneticileri derneği temsilen dernek amaçlarına uymıyan toplantı ve gösteri yürüyüşlerine katılamaz veya beyanda bulunamazlar ve dernek mensuplarını da bu yolda harekete teşvik edemezler.

b) Öğrenci dernekleri her ne şekilde olursa olsun siyasi amaçlarla kurulamazlar. Ve hiçbir şekil ve surette siyasi veya öğrencilikle ilgisi olmıyan faaliyette bulunamazlar.

MADDE 36. — Tasarımın 36 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 37. — Tasarımın 37 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 38. — Tasarımın 38 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Bildiri yayınlama :

MADDE 39. — Dernekler, dernek şubeleri, federasyon ve konfederasyonların, bu kuruluşların yetkili organizasyonlarınca karar verilmeden bildiri, beyanname veya benzeri yayınlar yapılamaz.

Yukardaki fıkrada belirtilen kuruluşlar adına neşredilecek bildiri, beyanname veya benzeri yayınlarda, bu konuda alınan kararı tasvibeden üyelerin veya o kuruluşun yetkili organlarınınca tâyin ve tesbit etmek kişi veya kişilerin adı, soyadı ve imzalarının bulunması şarttır.

Neşredilecek bildiri, beyanname veya benzeri yayınların ve bu konuda alınan kararın bir nüshası, alındı belgesi karşılığında mahallî Cumhuriyet Savcılığına diğer nüshasının da mahallî mülikîye âmirliğine verilmesi zorunludur.

Birinci fıkrada sayılan kuruluşlar tarafından hazırlanan bildiri, beyanname veya benzeri yayınları tab, teksir veya her hangi bir surette çoğaltan gerçek veya tüzel kişiler ile yayımlıyacak basın organlarının ve Türkiye Radyo Televizyon Kurumunun yetkilileri, Cumhuriyet Savcılığınca verilen alındı belgesinin bir örneğini almadan, beyanname ve benzerlerini basamaz veya yayımlıyamazlar.

(Hükümetin teklifi)

BÖLÜM : VII

Derneklerin denetimi

Genel denetim:

MADDE 40. — Derneklerin işlemleri defterleri, hesapları ve faaliyetleri İçişleri Bakanlığınca veya dernek merkezi veya şubesinin bulunduğu yerin en büyük mülkiye âmiri tarafından bizzat veya görevlendireceği memurlar aracılığı ile dernek, merkez, müessese veya eklentilerinde her zaman denetlenebilir.

Bu denetleme, derneğin amacı ile ilgili bulunan bakanlık veya bakanlıklar tarafından da yapılabilir.

Denetleme sırasında görevli memurlar tarafından istenecek her türlü defter, belge ve işlemler yazıların, dernek yetkilileri tarafından gösterilmesi veya verilmesi zorunludur.

Malî denetim :

MADDE 41. — Dernek hesapları ve hesaplarla ilgili belge ve defterler, en az üç yılda bir, Maliye müfettişleri veya mahallî mülkiye âmiri tarafından görevlendirilecek memurlar tarafından denetlenir.

İdare ve kolluk kuvvetlerinin yetkisi :

MADDE 42. — Kolluk kuvvetleri derneklerin merkez ve şubelerinin yönetim yerleri, müesseseleri ve her çeşit eklentilerine mahallî mülkiye âmirinin yazılı emriyle her zaman girebilirler.

Bu şekilde girilen yerlerde;

1. Yanında veli veya vasisi olmadan 18 yaşından küçüklerin bulunduğu (Yanında veli veya vasisi olsun olmasın 18 yaşından küçüklerin girmesine mahallî mülkiye âmirinin yazılı izniyle müsaade olunan yerler hariç);

2. Fuhuş yapıldığı, kumar oynandığı veya genel ahlâka aykırı harekette bulunduğu;

3. Uyuşturucu maddelerin her hangi birinin kullanıldığı;

4. Kanunların bulundurulmasını yasakladığı alet veya maddelerin bulunduğu veya kanunen suç sayılan faaliyette bulunduğu;

5. Suçlulara yataklık edildiği;

Tesbit edilmesi halinde Polis Vazife ve Salâhiyet Kanununun 8 nci maddesi hükümleri uygulanır.

BÖLÜM : VIII

Dernek tüzel kişiliğinin sona ermesi

Fesih :

MADDE 43. — 1. Genel kurul kararıyla fesih.

Dernek genel kurulu, her zaman, derneğin feshine karar verebilir. Feshe karar verebilmek için tüzüğe göre, genel kurula katılma hakkına sahibolan üyelerin en az üçte ikisinin toplantıya katılması şarttır.

Bu suretle çoğunluk elde edilmezse, ikinci defa toplanmak için 19 ncu maddeye göre üyeler çağırılır. Bu çağrı üzerine toplanacak üyeler sayısı ne olursa olsun, fesih konusu görüşülebilir. Fesih hakkındaki kararlar, hazır bulunan üyelerin üçte iki çoğunluğu ile alınır.

Derneğin feshi, yönetim kurulu tarafından beş gün içinde en büyük mülkiye âmirine yazı ile bildirilir.

(70 No. lu Geçici Komisyonun değiştirisi

BÖLÜM : VII

Derneklerin genel denetimi

MADDE 40. — Tasarının 40 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 41. — Tasarının 41 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 42. — Tasarının 42 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

BÖLÜM : VIII

Dernek tüzel kişiliğinin sona ermesi

Fesih :

MADDE 43. — 1. Genel kurul kararıyle fesih;

Dernek genel kurulu, her zaman, derneğin feshine karar verebilir. Feshe karar verebilmek için tüzüğe göre, genel kurula katılma hakkında sahibolan üyelerin en az üçte ikisinin toplantıya katılması şarttır.

Bu suretle çoğunluk elde edilemezse, 2 nci defa toplanmak için 19 ncu maddeye göre üyeler çağrılır. Bu çağrı üzerine toplanacak üyeler sayısı ne olursa olsun fesih konusu görüşülebilir. Fesih hakkındaki kararlar, hazır bulunan üyelerin 3/2 çoğunluğu ile alınır.

Derneğin feshi, yönetim kurulu tarafından 5 gün içinde en büyük mülkiye âmirine yazı ile bildirilir.

(Hükümetin teklifi)

2. Mahkeme kararı ile fesih.

a) 9 ncü madde gereğince yetkili mercilerce yapılan yazılı isteme rağmen, 30 gün içinde, dernek tüzüğündeki noksanlıklar tamamlanmaz veya kanuna aykırılıklar giderilmezse,

b) 13 ncü maddede belirtilen süre içinde dernek genel kurulu toplanmaz veya kanunen teşkili zorunlu organlar seçilmezse,

c) Olağan genel kurul toplantısı, üst üste iki defa yapılmazsa,

Dernek merkezinin bulunduğu yer mülkiye âmirinin yazılı bildirisi ve C. Savcılığının talebi üzerine asliye hukuk mahkemesince, derneğin feshine karar verilir.

İnfisah :

MADDE 44. — Dernekler aciz haline düştüğü veya yönetim kurulunun tüzük gereğince kurulmasına imkân kalmadığı yahut 21 nci maddede belirtilen yeter sayının bulunamaması sebebiyle üstüste iki olağan genel kurul toplantısının yapılamadığı hallerde infisah eder. İnfisah halinin tesbiti dernek merkezinin bulunduğu yerin en büyük mülkiye âmirinin kararıyle olur.

Kapatma veya faaliyetten alıkonulma :

MADDE 45. — Bu kanunda ve diğer kanunlarda gösterilen hallerde dernekler, federasyon veya konfederasyonlar temelli olarak ancak mahkeme kararıyle kapatılabilir.

Mahkeme, dâvanın her safhasında talep üzerine veya re'sen dernek federasyon veya konfederasyonların her türlü faaliyetlerini yasaklayabilir.

Ancak, Devletin ülkesi ve milletin bütünlüğünün, milli güveniğin, kamu düzeni veya genel ahlâkın korunması bakımından gecikmesinde sakınca bulunan hallerde dernek, federasyon veya konfederasyonlar, ilgili valiliğin gerekçeli kararıyle faaliyetten alıkonulabilir. Alıkonma kararı derneklerin şubeleri için de geçerlidir. Bir derneğin yalnız şubesi için alınan faaliyetten alıkonulma kararı sadece o şube için uygulanır; şubenin bağlı bulunduğu derneği etkilemez.

Faaliyetten alıkonulan dernek, federasyon veya konfederasyonlar hakkında, bu tedbiri gerekli kılan hallerden dolayı derhal başlayan soruşturma en kısa zamanda sonuçlandırılarak mahallî C. Savcılığınca; dâva açıldığı takdirde görevli mahkemeye dâva açılmasına mahal görülmediği takdirde, mahallî asliye ceza mahkemesine intikal ettirilir. Faaliyetten alıkonma kararı, aksine karar verilmediği sürece geçerli olur. Ancak mahkeme dernek, federasyon veya konfederasyonun kapatılmamasına karar verdiği takdirde, bu tedbir de karar tarihinde yürürlükten kalkar.

Asliye ceza mahkemesi gerekli gördüğü takdirde duruşma yapmaksızın dosya üzerinde inceleme yaparak da karar verebilir.

Faaliyetten alıkonulan dernek, federasyon ve konfederasyonların maddi ve hukukî varlıklarının korunması için mahallî sulh mahkemesince kayyım tâyin edilir.

Derneklerimizin bulunduğu yer Mülkiye Âmirinin yazılı bildirisi ve C. Savcılığının talebi üzerine Asliye Hukuk Mahkemesince, derneğin feshine karar verilir.

Tasfiye :

MADDE 46. — Feshedilen veya münfesh hale düşen derneklerin, mal ve paralarının tasfiyesi, dernek tüzüklerinde gösterilen esaslara göre yapılır.

Mahkemece kapatılan derneklerin bütün para ve malları hazineye intikal eder.

Tasfiye ve intikal, Hükümet Komiseri ve Maliye temsilcisinin gözetiminde yapılır. Bu işlemlere fesih, infisah ve kapatılmanın kesinleştiği tarihten itibaren başlanır.

(70 No. lu Geçici Komisyonun değiştirilişi

2. Mahkeme kararı ile fesih;

a) 9 ncü madde gereğince yetkili mercilerce yapılan yazılı isteme rağmen, 30 gün içinde dernek tüzüğündeki noksanlıklar tamamlanmaz veya kanuna aykırılıklar giderilmezse,

b) 13 ncü maddede belirtilen süre içinde dernek genel kurulu toplanmaz veya kanunen teşkili zorunlu organlar seçilmezse,

c) Olağan genel kurul toplantısı üstüste iki defa yapılmazsa,

Dernek merkezimin bulunduğu yer mülkiye amirinin yazılı bildiri ve Cumhuriyet Savcılığının talebi üzerine Asliye Hukuk Mahkemesince derneğin feshine karar verilir. Bu konuda açılan dâvaların duruşmaları Cumhuriyet savcılarının huzuru ile yapılır.

MADDE 44. — Tasarının 44 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Kapatma veya faaliyetten alıkonulma :

MADDE 45. — Bu kanunda ve diğer kanunlarda gösterilen hallerde dernekler, federasyon veya konfederasyondan temelli olarak ancak mahkeme kararı ile kapatılabilir.

Mahkeme, dâvanın her safhasında talep üzerine veya re'sen dernek federasyon veya konfederasyonların her türlü faaliyetlerini yasaklayabilir.

Ancak, Devletin ülkesi ve milleti ile bütünlüğünün, millî güvenliği, kamu düzenini ve genel ahlâkın korunması bakımından gecikmesinde sakınca bulunan hallerde dernek, federasyon veya konfederasyonlar ilgili valiliğin gerekçeli kararı ile faaliyetten alıkonulabilir. Alıkonma kararı derneklerin şubeleri için de geçerlidir. Bir derneğin yalnız şubesi için alınan faaliyetten alıkonulma kararı sadece o şube için uygulanır; şubenin bağlı bulunduğu derneği etkilemez.

Faaliyetten alıkonulan dernek, federasyon veya konfederasyonlar hakkında, bu kararı gerekli kılan hallerden dolayı derhal başhyan soruşturmaen kısa zamanda sonuçlandırılarak, mahallî Cumhuriyet Savcılığınca; dâva açıldığı takdirde, görevli mahkemeye; dâva açılmasına mahal görülmediği takdirde, mahallî askerî ceza mahkemesine intikal ettirilir. Faaliyetten alıkonulma kararı, aksine karar verilmediği sürece geçerli olur. Ancak, mahkeme dernek, federasyon veya konfederasyonun kapatılmamasına karar verdiği takdirde, bu karar, hüküm tarihinde yürürlükten kalkar.

Asliye ceza mahkemesi gerekli gördüğü takdirde duruşma yapılmaksızın dosya üzerinde inceleme yaparak da karar verebilir. Faaliyetten alıkonulan dernek, federasyon ve konfederasyonlar maddi ve hukukî varlıklarının korunması için mahallî sulh mahkemesince kayyım tâyin edilir.

MADDE 46. — Tasarının 46 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin teklifi)

Fesih, infisah veya kapatılmasına karar verilen derneklerin para ve mallarının tasfiye ve intikal işlemlerinin tamamlanmasını mütaakip, bu derneklerin «Dernekler Kütüğü»ndeki kayıtları, faaliyetleri bir il sınırı içinde bulunanlar için mahallin en büyük Mülkiye Âmiri, birden ziyade ilde faaliyette bulunanlar için de İçişleri Bakanlığının onayı ile silinir.

Öğrenci dernekleri organlarında görev alma yasağı :

MADDE 47. — Ayrı öğretim müesseselerinde olsa bile iki yıl (Sömestr usulü uygulanan fakülte, akademi, enstitü veya yüksek okullarda bu müddete tekabül eden sömestr adedi kadar) sınıfta kalan veya buldukları öğretim müessesini normal bitirme senesinden iki sene sonrasına kadar bitirmemiş olan öğrenciler, öğrenci derneklerine başkan olamaz, yönetim ve denetleme kulları ile diğer organlarında görev alamaz, dernek adına öğrenci temsilciliğine seçilemezler.

Seçildikten sonra yukarıda belirtilen hallere düşenlerin daha önce iktisabettikleri sıfatları zail olur.

BÖLÜM : IX

Çeşitli Hükümler

Kamu Yararına çalışma niteliği :

MADDE 48. — Bir derneğin kamu yararına çalışan derneklerden sayılabilmesi için :

- Derneğin, siyasi amaçlı derneklerden olmaması,
- Derneğin en az bir yıldan beri faaliyette bulunması,
- Derneğin, amaç ve bu amacı gerçekleştirmek için giriştiği faaliyet sonuçları bakımından ülke çapında yararlı olduğu hakkında kanaat vermesi şarttır.

Kamu Yararına çalışma kararının verilmesi ve gerektiğinde geri alınması usulleri;

MADDE 49. — Bir derneğin kamu yararına çalışan derneklerden sayılması ilgili Bakanlıkların görüşü alınarak, İçişleri Bakanlığının teklifi, Danıştay Genel Kurulunun kararı ve Bakanlar Kurulunun tasdikiğine bağlıdır.

Bu konudaki dosya İçişleri Bakanlığınca hazırlanır. Bunun için dernekler aşağıdaki belgeleri, İçişleri Bakanlığına gönderilmek üzere, dernek merkezinin bulunduğu Valiliğe verirler.

- Dernek tüzüğü'nün son şekli,
- Tüzüğün ilân edildiği gazete,
- Dernek üyeleri sayısı ve üye aidatının geçmiş yıla ait yıllık tahakkuk ve tahsil miktarı,
- Derneğin şubelerinin sayısı, bulunduğu yerler ve bağlı kuruluşlarının miktar ve cinsleri,
- Derneğin kamu yararı yönünden, faaliyeti, yaptığı hizmetler ve gelecekte yapılması düşünülen işler hakkında rapor,
- Son yıla ait malî blânço,
- Derneğin menkul ve gayrimenkul varlığının listesi,
- Kamu yararına çalışan derneklerden sayılması için dernek genel kurulunun aldığı karar.

Yukarıdaki fıkralar hükümlerine göre haklarında (Kamu yararına çalışan dernek) kararı alınmış bulunan dernekler, gerek periyodik denetimlerde gerek yaptırılacak özel denetimlerde, amaç ve faaliyetleri bakımından (Kamu yararına çalışan dernek olma) niteliklerini kaybettikleri tesbit olunursa, Kamu yararına çalışan derneklerden olduğu yolundaki karar, birinci fıkradaki usule usul olarak kaldırılabilir.

MADDE 47. — Tasarının 47 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

BÖLÜM : IX

Çeşitli hükümler

Kamu yararına çalışma niteliği :

MADDE 48. — Bir derneğin kamu yararına çalışan derneklerden sayılabilmesi için :

- a) Derneğin en az bir yıldan beri faaliyette bulunması,
- b) Derneğin, amaç ve bu amacı gerçekleştirmek için giriştiği faaliyet sonuçları bakımından ülke çapında yararlı olduğu hakkında kanaat vermesi şarttır.

Kamu yararına çalışma kararının verilmesi ve gerektiğinde geri alınma usulleri.

MADDE 49. — Bir derneğin kamu yararına çalışan derneklerden sayılması ilgili bakanlıkların görüşü alınarak, İçişleri Bakanlığının teklifi, Dağıtım Genel Kurulunun kararı ve Bakanlar Kurulunun tasdikine bağlıdır.

Bu konudaki dosya işleri Bakanlığınca hazırlanır. Bunun için dernekler aşağıdaki belgeleri, işleri Bakanlığına gönderilmek üzere, dernek merkezinin bulunduğu valiliğe verirler.

- a) Dernek tüzüğü'nün son şekli,
- b) Tüzüğü'nün ilân edildiği gazete,
- c) Dernek üyeleri sayısı ve üye aidatının geçmiş yıla ait yıllık tahakkuk ve tahsil miktarı,
- ç) Derneğin şubelerinin sayısı, bulunduğu yerler ve bağlı kuruluşlarının miktar ve cinsleri,
- d) Derneğin kamu yararı yönünden, faaliyeti, yaptığı hizmetler ve gelecekte yapılması düşünülen işler hakkında rapor,
- e) Son yıla ait mali bilanço,
- f) Derneğin menkul ve gayrimenkul varlığının listesi,
- g) Kamu yararına çalışan derneklerden sayılması için dernek genel kurulunun aldığı karar.

Yukarıdaki fıkralar hükümlerine göre haklarında (Kamu yararına çalışan dernek) kararı alınmış bulunan dernekler, gerek olağan dönemlerinde, amaç ve faaliyetleri bakımından (Kamu yararına çalışan dernek olma) niteliklerini kaybettilikleri tespit olunursa, kamu yararına çalışan derneklerden olduğu yolundaki karar, birinci fıkradaki usule uygulanarak kaldırılabilir.

Kamu yararına çalışan derneklerin, genel kurul toplantılarında, katılma hakkı bulunan üyelerin yarısından bir fazlasının huzuru şarttır. Bu toplantılarda, bu kanunun 21 nci maddesinin ikinci maddesinin ikinci fıkrası hükmü uygulanmaz.

(Hükümetin teklifi)

Dernek gelirleri :

MADDE 50. — Derneklerin gelir kaynakları :

- a) Üye aidatı,
- b) Dernekçe tertiplenen balo, eğlence, müsamereler, konser, spor müsabakası ve konferans gibi faaliyetlerden sağlanan gelirler,
- c) Dernekçe tertiplenen piyango gelirleri,
- d) Dernek mamelekenden elde edilen gelirler,
- e) Bağış ve yardımlar.

Kamu yararına çalışan dernekler dışında kalan dernekler siyasi partilerden veya onlara bağlı teşekküllerden yahut işçi veya işveren meslek teşekküllerinden her hangi bir suretle maddi yardım kabul edemezler.

Genel ve katma bütçeli dairelerle, mahalli idareler, iktisadi Devlet Teşekkülleri ile bunlara bağlı müesseseler ve sermayesinin yarısından fazlası Devlete ait kuruluşlar ancak kamu yararına çalışan derneklere yardım yapabilirler.

Derneklerin dış ülkelerdeki gerçek veya tüzel kişilerden yahut diğer kuruluşlardan yardım alması İçişleri Bakanlığının izni ile olur.

Defter ve kayıtlar :

MADDE 51. — Dernekler aşağıda yazılı defterleri tutarlar :

- a) Üye kayıt defteri: Derneğe girenlerin kimlikleri derneğe giriş tarihleri, aylık veya yıllık aidat taahhütleri bu deftere yazılır.
- b) Karar defteri: Yönetim Kurullarının kararları tarih ve sayı sırasıyla bu deftere yazılır ve kararların altı üyelerin imzası ile tasdik olunur.
- c) Gelen ve giden evrak defteri : Gelen ve gönderilen evrak tarih ve sayısı ile bu deftere kaydolunur. Gelen evrakın asılları ve giden evrakın kopyaları dosyalarında saklanır.
- ç) Gelir ve gider defteri : Dernek namına alınan bütün paraların alındıkları ve harcanan paraların da verildikleri yerler açık ve düzenli olarak bu defterde gösterilir.
- d) Bütçe, kesinhesap ve bilanço defteri.

Dernek gelirleri dip koçanlı ve sıra numaralı makbuzlarla alınır ve giderler sarf belgeleriyle yapılır.

Bu maddede sayılı defterlerin Noterden tasdikli olması şarttır.

Taşınmaz mal edinme :

MADDE 52. — Dernekler, ikametgâhları ile amaç ve faaliyetleri için gerekli olanlardan başka, taşınmaz mallara sahibolamazlar. Bağış ve vasiyet yoluyla kendilerine intikal eden taşınmaz malları dernekler İçişleri Bakanlığının belli edeceği süre içinde paraya çevirmeye mecburdurlar.

Bakanlar Kurulu, bazı derneklere, ihtiyaçlarından fazla taşınmaz mala sahibolma yetkisi verebilir.

Fzene tabi dernek adları :

MADDE 53. — Dernekler adlarında, (Türk), (Türkiye), (Millî), (Cumhuriyet) ve (Atatürk) kelimeleri ile bunların baş veya sonlarına getirilen eklerle teşkil edilecek kelimeleri Bakanlar Kurulu Kararı ile kullanabilirler.

Üniversite, fakülte, akademi ve bunlara bağlı enstitüler ve yüksek okullar ile sair her türlü resmî ve özel eğitim ve öğretim müesseselerinin öğrenci derneklerinden ancak bir tanesi; üni-

(70 No. lu Geçici Komisyonun değiştirişi

Dernek gelirleri :

MADDE 50. — Tasarının 50 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 51. — Tasarının 51 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 52. — Tasarının 52 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 53. — Tasarının 53 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

versite, fakülte, akademi ve bunlara bağlı enstitülerin yetkili kurullarının ve diğer eğitim ve öğretim müesseselerinde ise Millî Eğitim Bakanlığının izniyle o müessesenin adını kullanabilirler.

Dernek faaliyetlerine yasak olan yerler :

MADDE 54. — Öğrenci derneklerinin merkez ve şubeleri ile çeşitli faaliyet kollarına ait idare yerleri; üniversite, fakülte, akademi ve bunlara bağlı enstitü ve yüksek okullarla, sair her türlü resmî ve özel eğitim ve öğretim müesseseleri veya yurt binaları yahut müstemilâtında açılmaz.

Her çeşit dernekler, kamu hizmeti yapılan yerlerle eğitim ve öğretim müesseselerinde yapacakları toplantı ve diğer bütün faaliyetleri için müessesenin yetkili makamından yazılı olarak izin almak zorundadırlar.

Hükümet komiserinin tâyini :

MADDE 55. — Mahallin en büyük mülkiye âmiri genel kurul toplantılarında hazır bulunmak üzere, hâkim, savcı veya bu sınıftan sayılanlar ile adliye memurları, askerî şahıslar, emniyet ve jandarma memurları dışından bir memuru Hükümet komiseri olarak tâyin edebilir. Komiserine lüzumu halinde yeteri kadar yardımcı verilebilir.

Hükümet komiserinin görev ve yetkileri :

MADDE 56. — Hükümet komiserinin görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Genel Kurul çağırısının usulüne uygun yapıp yapılmadığını incelemek,
- b) Tüzüğüne göre toplantıya katılacaklara ait liste üzerinde işaret konularak toplantıya katılanları tesbit etmek,
- c) Toplantının mevzuat, dernek tüzüğü ve gündem esaslarına uygun cereyan edip etmediğini tesbit etmek ve göreceği aykırı haller için kongre başkanlık divanını uyarmak,
- d) Toplantı güvenliğinin sağlanması ve toplantının sükûn içinde geçmesi için kolluk kuvvetlerinden her türlü yardımı istemek,
- e) Sükûn ve düzeni bozacak eylemlerin, toplantının devamını imkânsız kılacak bir şekil alması halinde toplantıyı tatil etmek ve gerekirse kolluk kuvvetlerinden zor kullanılmasını istemek,
- f) Gerekteğinde toplantının safahatını, teknik ses alma cihazları, fotoğraf ve film makineleri gibi araçlarla tesbit etmek,

Kanuna veya tüzüğe aykırı hallerin yargı mercilerine intikali :

MADDE 57. — Hükümet komiseri veya mahallin en büyük mülkiye âmiri, toplantının kanuna veya dernek tüzüğüne aykırı şekilde yapıldığını tesbit ettiği takdirde durumu 24 saat içinde mahallî Cumhuriyet Savcılığına bildirir.

Hükümet komiserine verilecek ücret :

MADDE 58. — Hükümet komiserine verilecek ücretin miktarı içişleri ve Maliye Bakanlıklarınca müştereken tesbit olunur ve bu ücret içişleri Bakanlığı bütçesine konulacak ödenekten karşılanır.

(70 No. lu Geçici Komisyonun değiştirişi

MADDE 54. — Tasarının 54 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 55. — Tasarının 55 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 56. — Tasarının 56 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 57. — Tasarının 57 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 58. — Tasarının 58 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Özel durumlar :

MADDE 59. — Türkiye Kızılay Derneği, uluslararası andlaşmalarla tâyin edilen nitelik ve duruma göre düzenlenen ve Bakanlar Kurulunca onaylanmış olan Tüzüğüne ve özel kanunların verdiği görev ve yetkilere göre yönetilir.

Türk Hava Kurumu ve Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumu, Bakanlar Kurulunca onaylanmış tüzüklerine ve kanunların verdiği görev ve yetkilere göre yönetilir.

Türk vatandaşlarının yurt dışında kurdukları dernekler :

MADDE 60. — Yurt dışında Türk vatandaşları tarafından kurulacak derneklerin tüzüklerinin tasdikli iki nüshasının ve yönetim kurulu ile dernek üyelerinin kimliklerini gösterir bir listenin, İçişleri Bakanlığına gönderilmek üzere, derneğin bulunduğu yerdeki ve yoksa en yakındaki Türk konsolosluklarına bir ay içinde verilmesi zorunludur.

Bu dernekler, yönetim kurulunda vukubulacak değişiklikleri ve yeni girecek üyelerin kimliklerini de aynı usule göre bildirirler.

Türk vatandaşları tarafından yurt dışında bu kanunla yasaklanmış amaçlarla dernek kurulamaz ve Türk vatandaşları bu kabül derneklere üye olamazlar.

Dernekler bürosu :

MADDE 61. — Her ilde ve İçişleri Bakanlığında (Emniyet Genel Müdürlüğünde) bir dernekler bürosu kurulur.

Büronun kuruluşu personeli, görev ve yetkileri (14 ncü) madde gereğince tesisi öngörülen dernek kütüklerinin şekli ve düzenleme ve kayıt usulleri İçişleri Bakanlığınca yapılacak bir yönetmelikle belli edilir.

Muhakeme usulü :

MADDE 62. — Bu kanunla ilgili olarak hukuk mahkemelerinde bakılacak dâvalar acele olarak görülür.

Bu kanun hükümlerine muhalefetten cezai takibatı gerektiren hallerde Meşhut suçların muhakeme usulüne dair olan Kanunun 1 nci maddesinin (A) bendinde yazılı mahal dışında vukubulsa dahi, fiilleri hakkında 3005 sayılı Kanuna göre soruşturma ve takibat icra olunur.

Cumhuriyet savcıları 3005 sayılı Kanunun 3 ncü maddesinin 4 ncü fıkrasında yazılı müddetle bağlı kalmaksızın bütün delilleri toplayarak kamu dâvası ikame ederler.

BÖLÜM : X

Ceza hükümleri

MADDE 63. — Bu kanunun 2 nci maddesinin ikinci fıkrası gereğince dernek kurma hakkına sahip olmadıkları halde dernek kuranlar bin liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır ve dernek kapatılır.

MADDE 64. — Bu kanunun 4 ncü maddesinde kurulması yasak dernekleri kuranlar veya bu yolda yönetenler veya 35 nci maddenin I No. lu fıkrasının (b) bendine aykırı harekette bulunan dernek yöneticileri hakkında, fiilleri daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde bir yıldan üç yıla kadar hapis, ve üç bin liradan beş bin liraya kadar ağır para cezası hükmolunur ve her halde derneğin kapatılmasına karar verilir.

(70 No. lu Geçici Komisyonun değiştirişi

MADDE 59. — Tasarının 59 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 60. — Tasarının 60 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 61. — Tasarının 61 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Muhakeme usulü :

MADDE 62. — Bu kanunla ilgili olarak hukuk mahkemelerinde bakılacak dâvalar acele olarak **görülür.**

Bu kanun hükümlerine muhalefetten cezai takibatı gerektiren hallerde meşhut suçların muhakeme usulüne dair olan kanunun 1 nci maddesinin (A) bendinde yazılı mahal dışında vukubulsa dahi, failleri hakkında 3005 sayılı Kanuna göre soruşturma ve takibat icra olunur.

Cumhuriyet savcıları 3005 sayılı Kanunun 3 nci maddesinin 4 nci fıkrasında yazılı müddetle bağlı kalmaksızın bütün delilleri toplanarak kamu dâvası ikame ederler.

BÖLÜM : X

Ceza hükümleri

MADDE 63. — Tasarının 63 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 64. — Tasarının 64 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin teklifi)

60 ncı maddenin son fıkrasına aykırı hareket edenler, Türkiye'de bulunduğu takdirde, Türk Ceza Kanununun 5 nci maddesinin (1) nci fıkrasındaki ceza hadleri nazara alınmaksızın, haklarında yukardaki fıkrada yazılı ceza hükmolunur.

MADDE 65. — Kanunun 6 ncı maddesine aykırı harekette bulunan derneklerin kurucu ve yöneticileri ile, 35 nci maddenin I No. lu fıkrasının (a), (c) bentlerine ve aynı maddenin II No. lu fıkrasının (a) veya (b) bentlerine aykırı faaliyette bulunan derneklerin yöneticileri altı aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. II No. lu fıkranın (b) bendine göre karar verilmesi halinde derneğin kapatılmasına da karar verilir.

MADDE 66. — Kanunun 12 nci maddesinde sözü edilen, ilân mecburiyetini yerine getirmiyenler veya 28 nci maddede gösterilen bildirim süresi içinde yapmayanlar hakkında, bin liraya kadar ağır para cezası hükmolunur.

Genel kurul toplantılarını kanun ve tüzüklerine aykırı olarak yapan dernek yöneticileri hakkında, fiilleri daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde, ikibin liraya kadar ağır para cezası hükmolunur. Gerektiğinde, kanun ve tüzüğe aykırı yapılan genel kurul toplantılarının iptaline de mahkemece karar verilebilir.

MADDE 67. — Kanunun 20 nci maddesine aykırı olarak dernek genel kurulunu başka bir yerde toplayan yönetim kurulu üyeleri veya yetkili kılınan diğer kurul veya şahıslarla, maddenin, ikinci fıkrasında belirtilen yerlerde toplantı yapanlar veya buna müsaade edenlere üç aydan altı aya kadar hapis cezası verilir.

54 ncü maddede yasaklanan yerlerde dernek merkez veya şubelerini açan veya izinsiz faaliyet gösteren yöneticilerle, buna müsaade eden veya bu hal ve faaliyetlerden bilgisi olduğu halde keyfiyeti kanuni mercilere derhal haber vermeyen yetkililer de, yukardaki fıkra uyarınca cezalandırılır.

MADDE 68. — İzin alınmaksızın 36 ncı maddeye aykırı faaliyette bulunan dernek yöneticileri altı aydan bir yıla kadar hapis ve bin liradan iki bin liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır.

MADDE 69. — Kanunun 37 nci maddesinin birinci fıkrasına aykırı harekette bulunanlar, fiilleri daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde, altı aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar.

MADDE 70. — Bu kanunun 38 nci maddesiyle 39 ncü maddesinin birinci fıkrasına aykırı hareket edenler ve 39 ncü maddenin 2, 3 ve 4 ncü fıkrasıyla 40 ncü maddelerinin 3 ncü fıkrası ve 52 nci maddedeki mecburiyetleri yerine getirmiyenler hakkında bir aydan altı aya kadar hapis cezası hükmolunur.

MADDE 71. — Kanunun 47 nci maddesinde yasaklanan durumları bilerek iktisabedenlere veya iktisabettiğini öğrendiği halde bir hafta içinde istifa etmeyenlere 500 liradan 1 000 liraya kadar para cezası verilir.

MADDE 72. — Kanunun 50 nci maddesine aykırı olarak dernek, federasyon veya konfederasyonlara yardım eden özel veya resmî tüzel kişi veya kuruluşlar yönetici veya yetkilileriyle yardım kabul eden dernek, federasyon veya konfederasyon yöneticileri üç aydan altı aya kadar hapis ve bin liradan iki bin liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

Eğer yardım alınmışsa mahkemece, yapılan yardımın aynen ilgili kuruluşa iadesine, dış ülkelerden yapılmış yardımların ise Hazineye irat kaydedilmesine karar verilir.

MADDE 73. — Genel kurul veya diğer dernek organlarında yapılan oylamalar ile oyların sayım ve dokümine hile karıştıran veya tahrif edenler hakkında üç aydan altı aya kadar hapis ve bin liradan üçbin liraya kadar ağır para cezası hükmolunur.

(70 No. lu Geçici Komisyonun değiştirisi

MADDE 65. — Tasarının 65 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 66. — Tasarının 66 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 67. — Tasarının 67 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 68. — Tasarının 68 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 69. — Tasarının 69 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 70. — Bu kanunun 38 nci maddesiyle 39 ncu maddesinin birinci fıkrasına aykırı hareket edenler ve 39 ncu maddenin 2, 3, ve 4 ncü fıkrasıyla 40 nci maddelerinin 3 ncü fıkrası ve 52 nci maddedeki mecburiyetleri yerine getirmiyenler hakkında bir aydan altı aya kadar hapis cezası hükmolunur. Ve her halde derneğin kapatılmasına karar verilir.

MADDE 71. — Tasarının 71 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 72. — Tasarının 72 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 73. — Genel kurul veya diğer dernek organlarında yapılan oylamalar ile oyların sayım ve dökümüne hile karıştırın veya tahrif edenler hakkında üç aydan altı aya kadar hapis ve bin liradan üç bin liraya kadar ağır para cezası hükmolunur.

(Hükümetin teklifi)

Derneğe ait defter veya kayıtları tutmayan veya kaybeden yahut kontrole gelen memurlara bunları göstermiyen kimseler hakkında üç aya kadar hapis ve 500 liradan 1 000 liraya kadar ağır para cezası hükmolunur.

Her ne suretle olursa olsun, kendisine tevdi olunan derneğe ait para veya para hükmündeki evrak ve senetleri ve sair malları kendisinin veya başkasının menfaatine olarak sarf veya istihlak veya rehmeden veya satan, saklayan, inkâr eden veya tahrif veya tağyir eden yönetim kurulu başkan veya üyeleri veya denetçiler ile derneğin sair hizmetlileri, altı aydan iki yıla kadar hapis ve bin liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezasına mahkûm olurlar. Yukarıda yazılı suçlardan dolayı kovuşturma yapılması şikâyete bağlı değildir.

MADDE 74. — Başkaca bir hükmün bulunmayan hallerde bu kanunun âmir hükümlerini yerine getirmiyen dernek yöneticileri veya dernek üyeleri ile sair kimseler hakkında, ayrıca bir ceza tâyin edilmemişse bir aydan altı aya kadar hapis cezasına hükmolunur.

BÖLÜM : XI

Son hükümler

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu kanunun yayımı tarihinde mevcudolan dernekler, federasyon, birlik ve konfederasyonlar en çok altı ay içinde durumlarını bu kanun hükümlerine uydurmaya ve yeniden düzenlenecek dernek tüzüklerinden dört nüshasını, merkezlerinin bulunduğu yerin en büyük mülkiye âmirine vermeye mecburdurlar.

Bu mecburiyeti süresi içinde yerine getirmiyen dernekler infisah etmiş sayılır.

GEÇİCİ MADDE 2. — Kanunun 61 nci maddesinde söz konusu edilen yönetmelik, kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içinde hazırlanır ve dernekler büroları faaliyete geçer.

Cemiyetler Kanununa yapılan atıflar :

MADDE 75. — Diğer kanunlarda, 3512 sayılı Cemiyetler Kanunu ile ek ve tadillerine yapılmış olan atıflar işbu Dernekler Kanununa, keza diğer kanunlarda 3512 sayılı Cemiyetler Kanunu ile ek ve tadillerine madde numarası gösterilmek suretiyle yapılan atıflar bu kanunun aynı konuları düzenliyen madde veya maddelerine yapılmış sayılır.

Meslekî kuruluşlar, özel kanunlarında hüküm bulunmayan hallerde bu kanunun 35, 36, 37, 39, 42 nci maddelerine ve bunlarla ilgili müeyyidelere tabidirler.

Kaldırılan kanunlar :

MADDE 76. — 3512 sayılı Cemiyetler Kanunu ile, bu kanunun bütün ek ve tadilleri yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürütme :

MADDE 77. — Bu kanun yayımlandığı tarihte yürürlüğe girer.

Yürürlük tarihi :

MADDE 78. — Bu kanunun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Başbakan
N. Erim

Devlet Bakanı
D. Kitaplı

Devlet Bakanı
A. İ. Göğüş

31 . 1 . 1972
Devlet Bakanı
İ. Karaöz

Millet Meclisi

(S. Sayısı : 561)

(70 No. lu Geçici Komisyonun değişikliği)

Derneğe ait defter veya kayıtları tutmayan yahut kontrole gelen memurlara bunları göstermiyen kimseler hakkında üç aya kadar hapis ve 500 liradan 1 000 liraya kadar ağır para cezası hükmolunur.

Her ne suretle olursa olsun, kendisine tevdi olunan derneğe ait para veya para hükmündeki evrak ve senetleri ve sair malları kendisinin veya başkasının menfaatine olarak sarf veya istihlâk veya rehmeden veya satan, saklıyan, inkâr eden veya tahrif veya tağyir eden yönetim kurulu başkan veya üyeleri veya denetçiler ile derneğin sair hizmetlileri, fiilleri daha ağır bir cezayı gerektirdiği takdirde altı aydan iki yıla kadar hapis ve bin liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezasına mahkûm olurlar. Yukarıda yazılı suçlardan dolayı kovuşturma yapılması şikâyete bağlı değildir.

MADDE 74. — Tasarının 74 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

BÖLÜM : XI

Son hükümler

GEÇİCİ MADDE 1. — Tasarının Geçici Madde 1 i aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 2. — Tasarının Geçici Madde 2 si aynen kabul edilmiştir.

Cemiyetler Kanununa yapılan atıflar :

MADDE 75. — Tasarının 75 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Kaldırılan kanunlar :

MADDE 76. — Tasarının 76 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Yürürlük tarihi :

MADDE 77. — Tasarının 78 nci maddesi 77 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Yürütme :

MADDE 78. — Tasarının 77 nci maddesi 78 nci madde olarak kabul edilmiştir.

(Hükümetin teklifi)

Devlet Bakanı <i>İ. Öztürk</i>	Adalet Bakanı <i>S. Bilge</i>	Millî Savunma Bakanı <i>F. Melen</i>	İçişleri Bakanı <i>F. Kubat</i>
Dışişleri Bakanı <i>Ö. H. Bayülken</i>	Maliye Bakanı <i>S. N. Ergin</i>	Millî Eğitim Bakanı <i>İ. Arar</i>	Bayındırlık Bakanı <i>M. Öztekin</i>
Ticaret Bakanı <i>N. Talû</i>	Sağ. ve Sos. Y. Bakanı <i>C. Aykan</i>	Güm. ve Tekel Bakanı <i>H. Özalp</i>	Tarım Bakanı V. <i>S. İnal</i>
Ulaştırma Bakanı <i>R. Danişman</i>	Çalışma Bakanı <i>A. R. Uzun</i>	Sanayi ve Tek. Bakanı <i>M. Erez</i>	En. ve Tab. Kay. Bakanı <i>N. Devres</i>
Turizm ve Tan. Bakanı <i>E. Y. Akçal</i>	İmar ve İskân Bakanı <i>S. Bingöl</i>	Köy İşleri Bakanı <i>N. Sönmez</i>	Orman Bakanı <i>S. İnal</i>
Gençlik ve Spor Bakanı <i>A. Karaküçük</i>			

